

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.4.11.2024

Pan

Andrzej Dawidowski

Prezes Zarządu

Grupa Azoty Zakłady Chemiczne „Police” S.A.

Ul. Kuźnicka 1

72-010 Police

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/014 Programy wsparcia dla przedsiębiorstw energochłonnych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
+48 22 444 56 92, kgp@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Grupa Azoty Zakłady Chemiczne „Police” S.A. ¹ ul. Kuźnicka 1, 72-010 Police
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Dawidowski, Prezes Zarządu Spółki ² , od dnia 26 kwietnia 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili także: – Anna Tarocińska, p.o. Prezesa Zarządu Spółki, od dnia 15 lutego 2024 r. do dnia 26 kwietnia 2024 r. – Mariusz Grab, Prezes Zarządu Spółki, od dnia 30 kwietnia 2021 r. do dnia 14 lutego 2024 r. – Wojciech Wardacki, Prezes Zarządu Spółki, od dnia 4 czerwca 2018 r. do dnia 30 kwietnia 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Wnioskowanie, wykorzystanie, rozliczanie pomocy publicznej otrzymanej na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. <i>o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych</i> ³ oraz w ramach innych programów wsparcia i jej wpływ na kształtowanie się wyników finansowych i wskaźników ekonomicznych beneficjenta.
Okres objęty kontrolą	2019 – 2024 (I połowa) z uwzględnieniem dowodów sprzed i po tym okresie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. <i>o Najwyższej Izbie Kontroli</i> ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli ⁵ Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Wojciech Żukowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/57/2024 z 8 lipca 2024 r.

(akta kontroli str. 1-2, 53)

¹ Dalej: GA Police, Spółka lub Beneficjent.

² Dalej: Prezes Zarządu.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 1215, ze zm. Dalej: ustawa *o systemie rekompensat*.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa *o NIK*.

⁵ Dalej: NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wnioskowanie, wykorzystanie, rozliczanie pomocy publicznej otrzymanej przez Spółkę na podstawie ustawy o systemie rekompensat oraz ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022-2024⁷.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W latach 2019-2024 (I poł.) Spółka otrzymała pomoc publiczną w ramach systemu rekompensat oraz programów wsparcia przedsiębiorców w łącznej wysokości 146 157 178,10 zł, w tym w ramach: systemu rekompensat – 37 392 409,60 zł oraz programów wsparcia – 108 764 768,50 zł.

Spółka składała wnioski oraz rozliczała otrzymaną pomoc zgodnie z przyjętymi zasadami i w obowiązujących terminach. Otrzymana pomoc wpłynęła pozytywnie na sytuację finansową Spółki podwyższając wartość EBITDA⁸ oraz niektórych wskaźników finansowych – jednak w minimalnym stopniu, na co wpłynęła trudna sytuacja ekonomiczno-finansowa Spółki oraz całej Grupy Kapitałowej Grupa Azoty. Była ona związana z ogólnym otoczeniem makroekonomicznym funkcjonowania Spółki i Grupy (w tym m.in. spadek popytu na produkty Spółki w wyniku nasycenia rynku nawozów importem tych produktów z Federacji Rosyjskiej oraz Białorusi⁹) oraz z koniecznością dokończenia kluczowej inwestycji dla Spółki i Grupy (instalacji do produkcji propylenu i polipropylenu, realizowanej przez jedną ze spółek Grupy). Otrzymane wsparcie umożliwiło przeprowadzenie koniecznych inwestycji w zakresie poprawy efektywności energetycznej funkcjonowania Spółki.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 2088. Dalej: ustawa o zasadach realizacji programów wsparcia.

⁸ Zysk operacyjny przed potrąceniem odsetek od zaciągniętych zobowiązań oprocentowanych, podatków, amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (z ang. *Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization*).

⁹ Przykładowo, jak podała Polska Izba Przemysłu Chemicznego w komunikacie z dnia 29 października 2024 r., import nawozów do Polski w sezonie 2022/2023 wyniósł ok. 56% wprowadzonych do obrotu nawozów azotowych (saletra amonowa, saletrzak, mocznik), co stanowiło wzrost o 76% w stosunku do roku poprzedniego. Bieżące dane wskazują, że trend wzrostowy nadal się utrzymuje. Struktura zmienia się także w innych krajach UE. Obserwowany jest wzrost na poziomie 804% w Słowenii, 447% w Niemczech, czy 433% we Francji. Co więcej, w 2022 r. udział Rosji i Białorusi w imporcie nawozów do Polski z państw trzecich stanowił 37%, a w 2023 – już 42%, a w pierwszych siedmiu miesiącach 2024 r. – 67% (<https://pipc.org.pl/utrata-kontroli-nad-importem-nawozow-w-ue-pipc-apeluje-o-zaostrenie-kontroli-importu-i-nalozenia-cel/>).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wnioskowanie, wykorzystanie, rozliczanie pomocy publicznej otrzymanej w ramach programów wsparcia i jej wpływ na kształtowanie się wyników finansowych i wskaźników ekonomicznych beneficjenta

1.1 Prawidłowość pozyskiwania przez beneficjenta pomocy w formie rekompensat

Opis stanu
faktycznego

Rekompensaty - wnioski, decyzje oraz płatności

Spółka złożyła w latach 2020 – 2024 (I poł.) pięć wniosków do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki w sprawie przyznania Spółce rekompensat sektorowych w trybie ustawy o systemie rekompensat na podstawie przedłożonych danych emisyjno-produkcyjnych z lat 2019–2023 wraz z wymaganymi załącznikami.

Spółka składała wnioski o przyznanie rekompensat w obowiązujących terminach, tj. do dnia 31 marca roku następującego po roku kalendarzowym, za który były przyznawane rekompensaty (art. 10 ust. 2 ustawy o systemie rekompensat), przy czym w roku 2022 w związku z nowelizacją ustawy o systemie rekompensat¹¹ (art. 2) termin został określony do dnia 30 kwietnia 2022 r., tj.:

- w 2020 r. – 27 marca 2020 r. w kwocie wnioskowanej (tj. oszacowanej przez Spółkę) 8 338 695,95 zł,
- w 2021 r. – 25 marca 2021 r. w kwocie 13 138 591,67 zł,
- w 2022 r. – 28 kwietnia 2022 r. w kwocie 5 838 513,57 zł,
- w 2023 r. – 27 marca 2023 r. w kwocie 10 076 608,38 zł,
- w 2024 r. – 27 marca 2024 r. w kwocie 11 196 192,29 zł.

Łącznie Spółka wnioskowała o wypłatę przedmiotowego wsparcia w wysokości 48 588 601,86 zł.

Wnioski nie zawierały kwot, o jakie ubiegała się Spółka. Prezes URE wyznaczał kwoty pomocy publicznej na podstawie wniosków oraz wytycznych zawartych w art. 7 ustawy o systemie rekompensat.

Wnioski o przyznanie rekompensat sektorowych dla Spółki były rozpatrywane przez URE terminowo poprzez wydanie decyzji. Prezes URE w odniesieniu do wniosków z 2020 r. i 2021 r. był zobowiązany do wydania decyzji w sprawie przyznania w całości lub w części, lub odmowy przyznania rekompensat za poprzedni rok kalendarzowy (art. 11 ust. 1 ustawy o systemie rekompensat) do dnia 30 września odpowiednio 2020 r. i 2021 r. W zakresie wniosków składanych od 2022 r. w związku z nowelizacją ustawy o systemie rekompensat Prezes URE był zobowiązany do wydania ww. decyzji do dnia 31 października danego roku kalendarzowego.

Prezes URE wydał decyzje w następujących terminach przyznając rekompensaty we wskazanych poniżej kwotach:

- w 2020 r. – 30 lipca 2020 r. decyzja nr. RS-2019/580/1/2020 przyznająca rekompensatę w kwocie 8 338 695,95 zł,

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Ustawa z dnia 9 lutego 2022 r. o zmianie ustawy o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych (Dz.U. 2022 r. poz. 469). Dalej: nowelizacja ustawy o systemie rekompensat.

- w 2021 r. – 30 września 2021 r. decyzja nr. RS-2020/580/2/2021 (kwota rekompensaty - 13 138 591,67 zł),
- w 2022 r. – 26 października 2022 r. decyzja nr. RS-2021/580/3/2022 (kwota rekompensaty - 5 838 513,57 zł),
- w 2023 r. – 31 października 2023 r. decyzja nr. RS-2022/580/4/2023 (kwota rekompensaty - 10 076 608,38 zł).

Kwoty wskazane w wyżej wymienionych decyzjach Prezesa URE wyniosły łącznie 37 392 409,60 zł.

Decyzje Prezesa URE nie zawierały objaśnienia sposobu wyliczenia kwot przyznanych rekompensat, względem zatwierdzonych i/lub skorygowanych danych z wniosków. W Spółce w momencie opracowywania wniosków wykonywano obliczenia szacunkowe wielkości pomocy publicznej. Nie stwierdzono różnic pomiędzy sumą szacowanych i otrzymanych rekompensat w latach 2020-2023.

Wypłaty rekompensat sektorowych dla Spółki były realizowane w terminach zgodnych ze wskazanymi w ustawie o *systemie rekompensat*. Prezes URE w odniesieniu do wniosków z 2020 r. i 2021 r. na podstawie ustawy o *systemie rekompensat* (art. 11 ust. 4) był zobowiązany do dnia 7 października danego roku kalendarzowego do przekazania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki oraz Bankowi Gospodarstwa Krajowego¹² w postaci elektronicznej umożliwiającej przetwarzanie zawartych w nim danych, wykaz podmiotów, którym przyznano rekompensaty w tym roku kalendarzowym. Rekompensaty na podstawie ustawy o *systemie rekompensat* (art. 11 ust. 6) miały być wypłacane jednorazowo przez BGK z Funduszu Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji (Fundusz) w terminie 30 dni od dnia otrzymania ww. wykazu. W 2022 r. w związku z nowelizacją *ustawy o systemie rekompensat* (art. 1) termin przekazania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki oraz Bankowi Gospodarstwa Krajowego został określony do dnia 7 listopada danego roku kalendarzowego, a wypłaty miały być realizowane przez BGK z Funduszu w terminie 14 dni od dnia otrzymania ww. wykazu.

Wypłaty były realizowane w następujących terminach:

- w 2020 r. – 6 sierpnia 2020 r. w kwocie 8 338 695,95 zł,
- w 2021 r. – 15 października 2021 r. w kwocie 13 138 591,67 zł,
- w 2022 r. – 31 października 2022 r. w kwocie 5 838 513,57 zł,
- w 2023 r. – 14 listopada 2023 r. w kwocie 10 076 608,38 zł,

tj. łącznie 37 392 409,60 zł.

Jak wynika z wyjaśnień Zarządu Spółki¹³, w trakcie aplikowania wniosków o przyznanie rekompensat sektorowych dla Spółki w latach 2020-2024 (I poł.) oraz rozpatrywania ich przez Prezesa URE nie wystąpiły problemy natury organizacyjno-technicznej, w tym także związane z funkcjonowaniem systemów teleinformatycznych.

(akta kontroli str. 10-14, 38-40, 52 – dokumenty w formie elektronicznej
umieszczone na płycie CD: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK,
podfolder: KGP.410.4.11.2024.02)

¹² Dalej: BGK.

¹³ Pismo nr DG/488/2024 z dnia 21 sierpnia 2024 r.

Badanie przez NIK dokumentacji, na podstawie której Spółka otrzymała i rozliczyła rekompensatę w trybie ww. ustawy o systemie rekompensat na podstawie decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z 31 października 2023 r. nr. RS-2022/580/4/2023

Spółka przedłożyła Wniosek złożony do Prezesa URE w dniu 27 marca 2023 r. wraz z wymaganymi załącznikami, w tym m.in.:

– Załącznik nr 1. Wniosek o przyznanie rekompensat

W części A Spółka podała wykaz instalacji objętych Wnioskiem, tj. do: produkcji kwasu siarkowego (kod 20.13 – określony w załączniku nr 1 wykaz sektorów i podsektorów energochłonnych do ustawy o systemie rekompensat), produkcji kwasu fosforowego (kod 20.13), suszenia siarczanu żelaza (kod 20.13) oraz neutralizacji siarczanu żelaza (kod 20.13) – wykazując jako tytuł prawny do eksploatacji każdej z ww. instalacji prawo użytkowania wieczystego.

W części B Wniosku Spółka podała wykaz produktów w odniesieniu do każdej instalacji wskazanej w części A Wniosku:

- Odnośnie instalacji do produkcji kwasu siarkowego: wytwarzany produkt – kwas siarkowy, oleum; kod PRODCOM¹⁴ lub PKWiU 2015¹⁵: 20.13.24.34; wskaźnik efektywności zużycia energii elektrycznej określony w załączniku nr 2 do ustawy lub wskaźnik emisyjności dla produktu z uwzględnieniem zamienności paliw i energii elektrycznej określony w pkt 2 załącznika do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2021/447 lub wskaźnik efektywności zużycia rezerwowej energii elektrycznej określony w załączniku nr 3 do ustawy wraz z jednostką (MWh/Mg lub Mg CO₂/Mg, lub %) - 0.055 MWh/Mg; wielkość produkcji produktu zaliczanego do sektorów lub podsektorów energochłonnych określonych w załączniku nr 1 do ustawy w instalacji w roku kalendarzowym, za który są przyznawane rekompensaty (Mg) – [...]¹⁶; zużycie energii elektrycznej do wytworzenia produktu zaliczanego do sektorów lub podsektorów energochłonnych określonych w załączniku nr 1 do ustawy w instalacji w roku kalendarzowym, za który są przyznawane rekompensaty (MWh) – [...].
- Odnośnie instalacji do produkcji kwasu fosforowego: produkt - pierwiastki chemiczne, gdzie indziej niesklasyfikowane, kwasy i związki nieorganiczne (z wyłączeniem: sadzy - 20.13.21.30, chloru - 20.13.21.11, krzemu - 20.13.21.70 i 20.13.21.60, kwasu siarkowego i oleum - 20.13.24.34); kod – 20.13.2; wskaźnik efektywności zużycia energii elektrycznej (ee) – 79,128%; wielkość produkcji produktu – [...]; zużycie ee do produkcji – [...].
- Odnośnie instalacji do suszenia siarczanu żelaza: produkt – siarczki, siarczyny i siarczany, azotany, fosforany i węglany; kod – 20.13.4; wskaźnik efektywności zużycia ee – 79,128%; wielkość produkcji produktu – [...]; zużycie ee do produkcji – [...].
- Odnośnie instalacji do neutralizacji siarczanu żelaza: produkt - siarczki, siarczyny i siarczany, azotany, fosforany i węglany; kod – 20.13.4; wskaźnik

¹⁴ Wykaz produktów przemysłowych, o którym mowa w rozporządzeniu Rady (EWG) nr 3924/91.

¹⁵ Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług.

¹⁶ W treści wystąpienia pokontrolnego NIK wyłączyła jawność informacji ustawowo chronionych, w tym stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) w interesie spółek sektora paliwowego lub innych przedsiębiorców, których dotyczą zawarte w wystąpieniu pokontrolnym informacje, przez ich wykreślenie i zastąpienie oznaczeniem [...]. W dalszej części wystąpienia w miejscach oznaczonych jako „[...]” dokonano wyłączenia informacji stanowiącej tajemnicę przedsiębiorstwa na tej samej podstawie prawnej.

efektywności zużycia ee – 79,128%; wielkość produkcji produktu – [...]; zużycie ee do produkcji – [...].

Spółka nie podała stosunku emisji pośrednich do wszystkich emisji – dotyczyło to wyłącznie produktów zaliczanych do sektorów lub podsektorów określonych w załączniku nr 1 do ustawy, do których ma zastosowanie jeden ze wskaźników emisyjności określony w załączniku nr 1 pkt 2 do rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2019/331, dla którego wartość jest wyrażona w Mg CO₂/Mg produktu.

- Załącznik nr 2. Oryginał oświadczenia Wnioskodawcy, że nie jest przedsiębiorstwem znajdującym się w trudnej sytuacji w rozumieniu komunikatu Komisji – *Wytyczne dotyczące pomocy państwa na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw niefinansowych znajdujących się w trudnej sytuacji*.
- Załącznik nr 3. Oryginał oświadczenia Wnioskodawcy, że nie uzyskał innej pomocy publicznej, pomocy de minimis lub innego rodzaju finansowania pochodzącego z budżetu Unii Europejskiej, przyznanych na pokrycie tych samych kosztów kwalifikowanych, co objęte Wnioskiem.
- Załącznik nr 4. Oryginał oświadczenia Wnioskodawcy złożonego pod rygorem art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - *Kodeks karny*¹⁷, że: dane zawarte we wniosku i załącznikach do niego o przyznanie rekompensat są zgodne z prawdą, znane są Wnioskodawcy oraz Wnioskodawca spełnia warunki uprawniające do przyznania rekompensat wynikające z ustawy o systemie rekompensat.
- Załącznik nr 5. Oryginał aktualnego zaświadczenia z właściwego urzędu skarbowego, uzyskanego nie wcześniej niż na trzy miesiące przed przedłożeniem Prezesowi URE, stwierdzającego, że Wnioskodawca nie zalega z zapłatą podatków stanowiących dochód budżetu państwa.
- Załącznik nr 6. Oryginał aktualnego zaświadczenia z właściwego oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, uzyskanego nie wcześniej niż na trzy miesiące przed przedłożeniem Prezesowi URE, stwierdzającego, że Wnioskodawca nie zalega z wpłatą składek na ubezpieczenie społeczne.
- Załącznik nr 9. Dokumenty lub ich kopie potwierdzające posiadanie przez Wnioskodawcę tytułu prawnego do instalacji, którą eksploatuje lub oświadczenie o aktualności dokumentów złożonych w latach ubiegłych wraz w Wnioskiem.
- Załącznik nr 10. *Meldunek P-02 o produkcji wyrobów i zapasach za miesiąc grudzień 2022 r. i narastająco od początku 2022 r.*, przekazywany do Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej¹⁸.

Wielkości produkcji produktów z instalacji objętych Wnioskiem i wymienione w załączniku nr 1 do Wniosku były zgodne z danymi przedstawionymi w Meldunku P- 02.

- Załącznik nr 11. Certyfikat stwierdzający, że produkcja, rozwój i dostarczanie nawozów wieloskładnikowych, mocznika, bieli tytanowej oraz chemikaliów jak kwas siarkowy, kwas fosforowy sole techniczne i paszowe są zgodne z normami ISO-9001 oraz ISO-14001 – wydany przez firmę akredytowaną przez Polskie Centrum Akredytacji (ważny do 19 października 2024 r.).
- Załącznik nr 14. *Sprawozdanie P-01 o stanie produkcji rok 2022* składany do GUS.

¹⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 17, ze zm.

¹⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 955, ze zm.

Wielkości produkcji produktów z instalacji objętych Wnioskiem i wymienione w załączniku nr 1 do Wniosku były zgodne z danymi przedstawionymi w Sprawozdaniu P-01.

- Załącznik nr 15. Oryginał opinii weryfikatora dotyczącej poprawności, wiarygodności oraz dokładności danych zawartych we wniosku, wraz z metodyką zbierania danych zawartych we wniosku.

W dniu 6 grudnia 2021 r. Spółka zawarła z [...] umowę w zakresie weryfikacji m.in. rocznych raportów emisji CO₂ za lata 2021-2025 i wniosków o rekompensaty pośrednich kosztów emisji dla uprawnionych instalacji oraz produktów za ww. lata.

Weryfikator posiadał aktualną akredytację, wydaną przez Polskie Centrum Akredytacji w zakresie działań weryfikacyjnych w obszarze emisji gazów cieplarnianych, do celów m.in. realizacji ustawy o systemie rekompensat.

Weryfikator dokonał sprawdzenia poprawności przedstawionych przez Spółkę danych zgodnie z przyjętą metodyką zbierania danych (załącznik nr 24 do wniosku, opisany niżej). Prace weryfikatora zostały odebrane bez uwag, a stosowny protokół odbioru prac stwierdzający zgodność wykonanej usługi z umową został podpisany przez upoważnionego pracownika Spółki.

Wynagrodzenie ryczałtowe dla weryfikatora wyniosło [...], płatne proporcjonalnie po wykonaniu usługi za dany rok kalendarzowy.

- Załącznik nr 16. Zestawienie faktur i faktur korygujących wystawionych Wnioskodawcy przez podmiot sprzedający mu energię elektryczną za energię dostarczoną mu w roku, za który przyznawane są rekompensaty.

Zbadano próbę o wartości [...] MWh – tj. 10,2% ([...] MWh) wartości ogółem przedstawionych faktur przez Spółkę wskazujących na zużycie energii w okresie objętym wnioskiem. Faktury objęte badaniem zostały wykazane przez Spółkę w Załączniku nr 16 do Wniosku, a wartości zużytej energii wykazane w badanych fakturach były zgodne z wartościami wskazanymi w zestawieniu.

- Załącznik nr 24. Opis metodyki zbierania danych zawartych we wniosku, w szczególności danych o:
 - produkcie/produktach zaliczanych do sektorów lub podsektorów energochłonnych wykazanych we wniosku,
 - przypisanej do każdego produktu wielkości produkcji w roku kalendarzowym, za który są przyznawane rekompensaty,
 - przypisanej do każdego produktu wielkości zużycia energii elektrycznej na jego produkcję w roku kalendarzowym, za który są przyznawane rekompensaty.

Zgodnie z metodyką w Spółce dla uprawnionych do rekompensat instalacji mają zastosowanie dwa przypadki:

- W przypadku kwasu siarkowego - zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o systemie rekompensat z uwagi, iż dla produktu ma zastosowanie wskaźnik efektywności zużycia energii elektrycznej w odniesieniu do produktów z sektorów lub podsektorów energochłonnych określonych w załączniku nr 2 do ustawy, dla którego wartość jest wyrażona w megawatogodzinach na megagramy (MWh/Mg) produktu, wysokość rekompensat jest obliczana według wzoru:

$$A_{maxt} = A_{it} \times C_t \times P_t - 1 \times E_t \times A_{Ot}$$
gdzie: A_{maxt} - wysokość rekompensat dla instalacji; A_{it} - intensywność pomocy wyrażoną jako ułamek 0,75; C_t - wskaźnik emisji dwutlenku węgla (CO₂) w wysokości 0,81 Mg CO₂ /1 MWh; P_t-1 - terminowa cena uprawnień do emisji za 2022 r. w wysokości 247,18 zł. zgodnie z informacją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nr 4/2023 z dnia 19 stycznia 2023 r.; E_t - wskaźnik efektywności zużycia energii elektrycznej w odniesieniu do

produktów z sektorów lub podsektorów energochłonnych zgodnie z zał. nr 2 do ustawy w wysokości wyznaczonej dla 2022 r. - 0,055 MWh/Mg; AOt - wielkość produkcji produktu zaliczanego do sektorów lub podsektorów energochłonnych określonych w załączniku nr 1 do ustawy w 2022 r. w Mg.

- Dla pozostałych instalacji wartość rekompensat jest obliczana zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy; wg wzoru: $A_{maxt} = A_{it} \times C_t \times P_{t-1} \times E_{ft} \times BEC_t$ gdzie: A_{maxt} - wysokość rekompensat dla instalacji; A_{it} - intensywność pomocy wyrażoną jako ułamek - 0,75; C_t - wskaźnik emisji CO₂ w wysokości - 0,81 Mg CO₂ /1 MWh; P_{t-1} - terminowa cena uprawnień do emisji za 2022r. w wysokości 247,18 zł. zgodnie z informacją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nr 4/2023; E_{ft} - wskaźnik efektywności zużycia rezerwowej energii elektrycznej w wysokości określonej w załączniku nr 3 do ustawy dla 2022 r. w wysokości 79,128%; BEC_t - zużycie energii elektrycznej do wytworzenia produktu w instalacji w 2022 r. w MWh.

Pomniejszenie wysokości rekompensat - zgodnie z art. 7 ust. 9 ustawy wysokość rekompensat obliczona zgodnie z ust. 3 jest pomniejszana o kwotę stanowiącą równowartość rekompensat obliczonych zgodnie ze wzorem określonym w ust. 3, dla 2022 r., przyjmując referencyjne zużycie energii elektrycznej w wysokości 1 gigawatogodziny (GWh).

Jak wynikało z metodyki, instalacje uprawnione do rekompensat sektorowych w 2022 r. nie były objęte systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w UE (tzw. EU ETS) – dlatego też Spółka nie dołączyła do Wniosku raportu dotyczącego poziomu działalności, o którym mowa w art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych¹⁹, za rok za który przyznawane są rekompensaty.

- Załącznik nr 25. Obliczenia wysokości rekompensat za 2022 r. wskazujące na łączną wysokość rekompensat w kwocie 10 076 608,38 zł.

Prezes URE w związku z wnioskiem o przyznanie rekompensaty na podstawie art. 10 ust. 9 ustawy o systemie rekompensat wezwał Spółkę pismem z dnia 3 października 2023 r. pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia do przesłania w terminie 14 dni od dnia otrzymania przez Spółkę niniejszego pisma stosownych uzupełnień do Wniosku złożonego w dniu 27 marca 2023 r. Uwagi Prezesa URE dotyczyły: przekazania opinii weryfikatora (1), wskazania wielkości produkcji w 2022 r. (2) oraz metodyk pomiaru wielkości zużytej energii elektrycznej do produkcji (3).

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa URE Spółka przesłała pismem z dnia 10 października 2023 r. wyjaśnienia i uzupełnienia do pierwotnego wniosku Spółki w sprawie przyznania pomocy publicznej w formie rekompensat sektorowych:

Ad. uwagi nr 1 Prezesa URE (wg ww. numeracji z pisma URE) - Spółka przekazała oryginał opinii weryfikatora podpisanej własnoręcznym podpisem.

Ad. Uwagi nr 2 Prezesa URE - dokument zawarty w zał. nr 10 formularz P-02 faktycznie był z grudnia 2022 r., jednakże w kolumnie nr 6 ukazuje on podstawową produkcję (co dotyczy między innymi kwasu siarkowego oraz fosforowego) wytworzoną od początku roku do końca miesiąca rozliczeniowego, czyli w tym przypadku za cały 2022 r. Ich produkcja jest wyszczególniona również w zał. nr 14 w sprawozdaniu o produkcji za 2022 r. (druk P-01) przesłane do Głównego Urzędu Statystycznego: Poz. 8 - produkcja kwasu siarkowego – [...] Mg, Poz. 10 - produkcja kwasu fosforowego (w P₂O₅) – [...] Mg.

Spółka wyjaśniła Prezesowi URE, że obowiązujący formularz P-02 nie wyszczególnia produkcji siarczanów. Produkcja pozostałych produktów tj. siarczanu żelaza

¹⁹ Dz. U. z 2024 r. poz.1505.

suszonego oraz siarczanu żelaza zneutralizowanego (łącznie) jest ukazana w zał. nr 14 formularz P-01 „Sprawozdanie z produkcji za 2022 r.” w wierszu 13 - siarczany inne (z wyłączeniem glinu, baru, magnezu, niklu kobaltu, tytanu) - poz. 13 - produkcja siarczanów żelaza – [...] Mg.

Udokumentowanie produkcji wszystkich uprawnionych do rekompensat instalacji było przedstawione jednocześnie w zał. nr 10.1-10.4 - wydruki z SAP.

Jak wyjaśniła również Spółka Prezesowi URE, od wielu lat korzysta z elektronicznego systemu SAP (Systems Applications and Products in Data Processing) - jednego z najpopularniejszych systemów wspomagających zarządzanie w dużych i średnich przedsiębiorstwach na świecie opracowanym przez niemieckie przedsiębiorstwo informatyczne SAP. System umożliwia prowadzenie ewidencji w księgach rachunkowych Spółki zdarzeń gospodarczych występujących w obszarze kosztów produkcji (w powiązaniu z ewidencją w tym obszarze obrotu materiałowego składników majątku obrotowego z wykorzystaniem modułów: PP - planowanie produkcji (Production Planning and Control), MM-gospodarka materiałowa (Materials Management), CO -controlling, FI- rachunkowość finansowa (Financial Accounting).

Tym samym załączone wydruki, zdaniem Spółki, były jednoznacznym potwierdzeniem eksploatacji instalacji objętych wnioskiem. Zawierają one, oprócz wymaganych dla rozpatrzenia wniosku danych związanych z wielkością produkcji i zużytej energii elektrycznej, również inne informacje jak np. zużycie ciepła, wody zasilającej, surowca.

Ad. uwagi nr 3.1 Prezesa URE – Spółka w złożonych załącznikach 10.1-10.4 potwierdziła wielkości produkcji wyszczególnionych produktów z systemu SAP w zestawieniu rocznym. Zgodnie z wezwaniem przedstawiła je dodatkowo w zestawieniach miesięcznych dla poszczególnych produktów, co przedstawiono w edytowalnych plikach Excel zał. nr 27.1 - 27.4.

Ad. uwagi nr 3.2 – Danymi źródłowymi dotyczącymi produkcji kwasu siarkowego są wskazania przepływomierzy zainstalowanych na poszczególnych ciągach produkcyjnych, badania laboratoryjne stężeń oraz gęstość kwasu w zależności od stężenia i temperatury zgodnie z „Metodyką gromadzenia danych” zawartych w zał. nr 24.

Wyliczenia produkcji kwasu siarkowego odbywa się z częstotliwością dobową. Z taką samą częstotliwością wyliczoną ilość księguje się do systemu SAP dopuszczającym zaokrąglenie +/- 50 Mg produkcji dobowej. Po zamknięciu miesiąca rozrachunkowego do SAP wprowadzana jest korekta okresowa, powodująca zamknięcie bilansu produkcji i rozchodów.

Dodatkowo z częstotliwością półroczną jest przeprowadzana inwentaryzacja weryfikująca ostateczną ilość wyprodukowanego kwasu. Sposób wyliczeń przykładowo podano w edytowalnych plikach Excel w zał. 28.1-28.4 przedstawiających rozliczenia produkcji z wszystkich pracujących ciągów dla dowolnie wybranego dnia i ich udokumentowanie łącznym wydrukiem w SAP - zał. nr 28.5.

W zał. nr 29 przedstawiono tabelę przeliczeniową gęstości kwasu w zależności od jego stężenia i temperatury otoczenia.

Ad. uwagi nr 3.3 – Pełne potwierdzenie zużycie energii elektrycznej związanej z poszczególnymi instalacjami zgodnymi z licznikami wyszczególnionymi w „Metodyce gromadzenia danych” dla instalacji uprawnionych do przyznania rekompensat za 2022 r. zawarto w zał. nr 30.1-30.3. W przypadku siarczanu żelaza zneutralizowanego rozliczenie zużycia energii elektrycznej na podstawie „katalogu norm obowiązujących na dany rok, zgodnie z zapisami „Metodyki gromadzenia danych”.

Dodatkowo Spółka przekazała Prezesowi URE sprawozdanie dla miejsca korzystania ze środowiska, które Spółka złożyła do KOBIZE²⁰ za rok 2022 r. Sprawozdanie to obejmowało wszystkie instalacje Spółki. Sprawozdanie zostało złożone wyłącznie elektronicznie do bazy danych udostępnionym dla użytkowników przez KOBIZE. Nie ma możliwości wygenerowania jedynie części dotyczącego upoważnionych do otrzymania rekompensaty instalacji.

W wyniku przeglądu wymienionych przez Spółkę w uzupełnieniu Wniosku dodatkowych załączników do Wniosku NIK nie stwierdziła odstępstw od wyjaśnień przedstawionych przez Spółkę w odpowiedzi na wezwanie URE.

(akta kontroli str. 40-42, 52 – dokumenty w wersji elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder: KGP.410.4.11.2024.02)

Prezes URE zawiadomił Spółkę pismem z dnia 18 października 2023 r. o zakończeniu postępowania dowodowego w sprawie przyznania Spółce pomocy publicznej z tytułu przenoszenia kosztów zakupu uprawnień do emisji w rozumieniu ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. *o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych* na ceny energii elektrycznej zużywanej do wytwarzania produktów w sektorach lub podsektorach energochłonnych. Jednocześnie Prezes URE zawiadomił Spółkę o prawie do zapoznania się z całością zebranego w sprawie materiału dowodowego i wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz złożenia ewentualnych dodatkowych uwag i wyjaśnień w ciągu siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego pisma.

Spółka nie skorzystała z powyższego prawa.

Prezes URE na podstawie art. 10 ust. 1 i art. 11 ust. 1 i 2 ustawy *o systemie rekompensat* oraz w związku z art 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - *Kodeks postępowania administracyjnego*²¹, po rozpatrzeniu wniosku Spółki o przyznanie pomocy publicznej z tytułu przenoszenia kosztów zakupu uprawnień do emisji w rozumieniu ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. *o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych* na ceny energii elektrycznej zużywanej do wytwarzania produktów w sektorach lub podsektorach energochłonnych przyznał Spółkę rekompensatę za rok 2022 w wysokości 10 076 608,38 zł, która miała zostać wypłacona na wskazany przez Spółkę rachunek bankowy. Spółka otrzymała 14 listopada 2023 r. całość kwoty rekompensaty.

(akta kontroli str. 52 - dokumenty w wersji elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder: KGP.410.4.11.2024.02 oraz folder: folder: KGP.410.4.11.2024.06 odpowiedzi do NIK)

Obowiązek realizacji przedsięwzięć w zakresie poprawy efektywności energetycznej oraz utrzymania produkcji w instalacjach objętych wsparciem

W związku z przyznanymi Spółce przez Prezesa URE rekompensatami za lata 2021-2022 w latach 2022-2023 Spółka była zobowiązana zgodnie z nowelizacją *ustawy o systemie rekompensat* do spełnienia wymogu, o którym mowa w art. 12a ust. 1 ustawy *o systemie rekompensat*, tj. obowiązku ograniczenia emisji gazów cieplarnianych bądź dokonania poprawy efektywności energetycznej.

Spółka wypełniła ten obowiązek w sposób określony w art. 12b ust. 3 pkt 1 ww. ustawy wykazując, że w roku kalendarzowym, za który zostały przyznane rekompensaty, zrealizowała przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej w rozumieniu art. 2 pkt 12 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. *o efektywności*

²⁰ Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzanie Emisjami przy Instytucie Ochrony Środowiska – Państwowym Instytucie Badawczym.

²¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 572.

energetycznej²², wskazanych w ostatnim na dzień złożenia wniosku o przyznanie rekompensat audycie energetycznym przedsiębiorstwa, o którym mowa w rozdziale 5 ustawy o efektywności energetycznej, dla których okres zwrotu nakładów nie przekracza 3 lat (zgodnie z art. 12a ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie rekompensat). Przykładowo. Spółka zrealizowała inwestycje w zakresie poprawy niezawodności instalacji i ograniczenia zużycia: pary wodnej, gazu ziemnego oraz energii elektrycznej.

NIK szczegółowo zbadała przedmiotowe sprawozdanie Spółki w odniesieniu do rekompensat przyznanych za rok 2022 i korespondujący z tym sprawozdaniem audyt energetyczny Spółki za 2022 r. Stwierdzono, że m.in. w wyniku przeprowadzonych inwestycji w zakresie poprawy efektywności energetycznej Wskaźnik Wyniku Energetycznego (WWE – stosunek sumy zużytej energii w GWh do sumy wyprodukowanych wyrobów sprzedażowych w tys. t) w 2022 r. w Spółce wyniósł [...] i był niższy od WWE za 2021 r. o 7% ([...]).

(akta kontroli str. 43, 52 - dokumenty w wersji elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder: KGP.410.4.11.2024.02 oraz folder: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder: KGP.410.4.11.2024.04)

Na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie rekompensat rekompensaty przyznane podmiotowi, który zaprzestał produkcji w instalacji, w okresie 2 lat następujących po roku kalendarzowym, w którym zostały mu przyznane rekompensaty, chyba że podmiot wykaże, że zaprzestanie produkcji wynika z przeniesienia jej na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Szwajcarii lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym podlegają zwrotowi.

Prezes URE w związku z przyznawanymi rekompensatami: w 2020 r. w wysokości 8 338 695,95 zł oraz w 2021 r. w wysokości 13 138 591,67 zł, mając na uwadze treść art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 3 ustawy o systemie rekompensat wystąpił do Spółki pismami odpowiednio: z dnia 21 kwietnia 2023 r. oraz 6 marca 2024 r. o przesłanie informacji, czy w instalacjach wykazanych we wniosku o przyznanie rekompensat za lata 2019/2020 Spółka prowadziła produkcję w latach 2021–2022 i odpowiednio w zakresie instalacji wskazanych we wniosku o przyznanie rekompensat za lata 2021–2022, czy prowadziła produkcję w latach 2022–2023. Informacje o prowadzeniu bądź zaprzestaniu prowadzenia działalności w ww. instalacjach Spółka była zobowiązana przesłać w terminie 14 dni od dnia otrzymania pism w formie oświadczenia, podpisanego przez osoby uprawnione do jego reprezentacji.

Stosowne oświadczenia zostały przez Zarząd Spółki podpisane i przesłane do Prezesa URE odpowiednio w dniu 24 kwietnia 2023 r. oraz 14 marca 2024 r.

Poprawność powyższych informacji została zweryfikowana przez NIK na podstawie danych wykazywanych w miesięcznych sprawozdaniach o produkcji składanych do GUS (P-01) za lata 2021–2022 oraz za 2023 r. oraz sprawozdania P-02 za poszczególne miesiące 2024 r. o prowadzenie produkcji w instalacjach wytwarzających: amoniak, mocznik, nawozy oraz siarczany amonu. Były to instalacje wymienione w odpowiednich wnioskach Spółki o przyznanie rekompensat oraz odpowiadających im decyzjach Prezesa URE o przyznaniu wsparcia z tego tytułu.

²² Dz. U. z 2024 r. poz. 1047.

(akta kontroli str. 44, 52 - dokumenty w wersji elektronicznej umieszczone na płycie
CD: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder:
KGP.410.4.11.2024.02)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Pomoc otrzymana z Funduszu Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji

Opis stanu
faktycznego

Spółka złożyła dwa wnioski o udzielenie pomocy publicznej na podstawie *ustawy o zasadach realizacji programów wsparcia oraz właściwych programów rządowych: za 2022 r. – w dniu 22 lutego 2023 r., i za 2023 r. – w dniu 8 listopada 2023 r.* Wnioski zostały złożone do Prezesa Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej²³, tj. Operatora programów przyjętych uchwałami Rady Ministrów²⁴ *Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.*²⁵ oraz *Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.*²⁶ Wnioskowane kwoty pomocy wyniosły odpowiednio 229 538 544,58 zł za 2022 r. i 85 878 165,05 tys. zł za 2023 r. W przypadku obu programów Spółka wnioskowała o pomoc zwiększoną w związku z występowaniem o nią łącznie z podmiotami powiązanymi w ramach Grupy Kapitałowej Grupa Azoty²⁷.

Załącznikami do obu wniosków były:

- Umowy o udzielenie pomocy publicznej²⁸ w związku ze wzrostem cen energii elektrycznej i gazu ziemnego,
- Zaświadczenia właściwych organów (wydane nie wcześniej niż 30 dni przed dniem złożenia wniosku) potwierdzające, że Spółka: nie zalega z zapłatą należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, podatków stanowiących dochód budżetu państwa, z wyjątkiem przypadków, gdy odpowiednio zawarł umowę o odroczeniu terminu płatności albo umowę o rozłożeniu na raty należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne lub gdy uzyskał przewidziane prawem zwolnienie, odroczenie, rozłożenie na raty zaległości podatkowych albo podatku lub wstrzymanie w całości wykonania decyzji właściwego organu podatkowego.
- Pełnomocnictwa do reprezentowania Spółki w szczególności w zakresie złożenia wniosków o udzielenia pomocy.

Dodatkowo do wniosku za 2023 r. załączono Raport biegłego rewidenta z usługi atestacyjnej w zakresie udowodnienia spełnienia warunku, o którym mowa w części VIII ust. 1 pkt 1 Programu – tj. oceny, czy wnioskodawca osiągnął łącznie co najmniej 50% przychodu w jednej lub łącznie kilku podklasach PKD lub kodach PRODKOM wymienionych w części XVI Programu.

Umowy zostały zawarte ze Spółką przez Skarb Państwa - Ministra Rozwoju i Technologii²⁹, reprezentowanego przez NFOŚiGW. Zostały one podpisane:

- za 2022 r. – 22 lutego 2023 r. przez Spółkę oraz 9 marca 2023 r. przez Operatora Programów,

²³ Dalej: NFOŚiGW lub Operator programów.

²⁴ Nr 1/2023 z dnia 3 stycznia 2023 r. oraz nr 141/2023, ze zm. z dnia 8 sierpnia 2023 r.

²⁵ Dalej: Program za 2022 r.

²⁶ Dalej: Program za 2023 r.

²⁷ Dalej: GK GA.

²⁸ Dalej: umowa.

²⁹ Dalej: Minister.

- za 2023 r. – 8 listopada 2023 r. przez Spółkę oraz 18 grudnia 2023 r.³⁰ przez Operatora Programów.

W umowach ustalono, że wypłata pomocy nastąpi w terminie 10 dni po zawarciu umowy za 2022 r. i 14 dni w przypadku umowy za 2023 r. na rachunek wskazany w § 1 ust. 4 umów. Informacja o kwocie Pomocy przekazywana była przez Operatora Programów do Ministra, który dokonywał płatności. Za dzień wypłaty pomocy uznano dzień obciążenia rachunku bankowego Funduszu Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji.

(akta kontroli str. 5-7, 45, 52 – dokumenty w formie elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder: KGP.410.4.11.2024.01)

Spółka otrzymała informację o przyznanej pomocy - pismem z dnia 16 marca 2023 r. dla pomocy za 2022 r. oraz pismem z dnia 22 grudnia 2023 r. dla pomocy za 2023 r. Operator Programów poinformował w nim, że na podstawie zawartych umów dokonał adekwatnego pomniejszenia wnioskowanych kwot.

Spółka na etapie składania wniosków w obu Programach nie знаła dokładnych kwot przyszłej pomocy. Zgodnie z przyjętymi Programami oraz zgodnie z Regulaminami naboru w przypadku, gdy łączna wartość pomocy wynikająca z wszystkich pozytywnie rozpatrzonych wniosków przekroczy kwotę przeznaczoną na udzielenie pomocy, wysokość udzielonej pomocy jest pomniejszana proporcjonalnie do udziału kwoty przeznaczonej na udzielenie tej pomocy do łącznej wartości pomocy wynikającej z rozpatrzonych pozytywnie wniosków. Pomniejszenie wnioskowanych kwot pomocy zostało dokonane zgodnie z zasadami programów, ponieważ w przypadku pomocy zwiększonej, o którą wnioskowała Spółka, łącznie z podmiotami powiązanymi w ramach GK GA, nastąpiło ograniczenie pomocy do poziomu ustanowionego limitu - odpowiednio: 50 000 tys. euro za 2022 r. i 40 000 tys. euro za 2023 r. dla całej GK GA.

Jak wynika z wyjaśnień Zarządu Spółki³¹, Spółka wnioskując o środki finansowe posiadała wiedzę o szacowanych kwotach zawartych we wnioskach pozostałych spółek GK GA. Spółka nie podejmował jednak prób oszacowania kwoty wsparcia dla Spółki przy założeniu znacznego pomniejszenia wnioskowanych kwot pomocy, gdyż przekraczała samodzielnie łączne limity przewidziane dla grupy kapitałowej.

(akta kontroli str. 26-27)

Wypłaty, zgodne z informacjami przekazanymi przez Operatora Programów w tym zakresie, zostały realizowane w następujących terminach i wysokościach:

- za 2022 r. w kwocie 68 178 699,45 zł – 17 marca 2023 r.,
- za 2023 r. w kwocie 40 586 069,05 zł – 29 grudnia 2023 r.

(akta kontroli str. 52 – dokumenty w formie elektronicznej umieszczone na płycie CD; folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder: KGP.410.4.11.2024.02)

Szczegółowe badanie przez NIK rozliczenia pomocy zwiększonej za 2023 r. w kwocie 40 586,1 tys. zł przyznanej na podstawie umowy z dnia 18 grudnia 2023 r.

³⁰ Data ostatniego podpisu ze strony Operatora Programów.

³¹ Pismo z dnia 25 października 2024 r. (DG/472/2024).

W ramach rozliczenia pomocy Beneficjent zgodnie z zapisami umowy za 2023 r. (§3 ust. 2) był zobowiązany do przedstawienia Operatorowi Programów do dnia 31 marca 2024 r.:

- Formularza rozliczenia pomocy, którego wzór stanowił załącznik nr 1 do umów; Do formularzy Beneficjent miał dołączyć zestawienie dowodów księgowych potwierdzających poniesienie kosztów w okresie wnioskowanym, a także dodatkowo na żądanie Operatora Programów, w terminie 7 dni od otrzymania żądania, wskazanych przez Operatora Programów dowodów księgowych wykazanych w zestawieniu, lub ich odwzorowań cyfrowych (żądanie to mogło zostać zgłoszone przez Operatora po terminie 31 marca 2023 r. i odpowiednio 31 marca 2024 r., ale przed zakończeniem rozliczenia pomocy);
- Sprawozdania Beneficjenta, którego wzór stanowił załącznik nr 2 do umowy, a także dowody spełnienia warunków i kryteriów udzielenia pomocy;
- Raportu niezależnego biegłego rewidenta z wykonania usługi atestacyjnej³², w zakresie oceny sprawozdania Spółki;
- Planu zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa wykonanego zgodnie z częścią XVII Programu Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.

Spółka w dniu 22 marca 2024 r. złożyła w zakresie umowy za 2023 r. ww. formularze rozliczenia pomocy, sprawozdania Beneficjenta oraz raporty niezależnego biegłego rewidenta z wykonania usługi atestacyjnej w zakresie oceny sprawozdań Spółki potwierdzające prawidłowe ich sporządzenie oraz Plan zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa.

W dniu 2 maja 2024 r. Operator Programu wezwał Spółkę do uzupełnienia rozliczenia pomocy w terminie 10 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania. Termin ten był zmieniany przez Operatora kilka razy i ostatecznie został określony na dzień 21 czerwca 2024 r.

Spółka w dniu 20 czerwca 2024 r. złożyła uzupełnione rozliczenie pomocy.

(akta kontroli str. 45-46, 52 – dokumenty w formie elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder: KGP.410.4.11.2024.02)

NIK szczegółowo zbadała sytuację ekonomiczno-finansową Spółki - dowody i dokonane obliczenia dla potwierdzenia spełniania kryteriów i warunków dla udzielenia Pomocy zwiększonej.

Przychody Spółki według PKD

Szczegółowo zbadano zasady klasyfikacji oraz ustalania struktury Spółki w zakresie spełnienia warunku co najmniej 50% udziału przychodów w jednej lub wielu podklasach PKD lub kodach PRODCOM znajdujących się na listach w części XVI Programu.

W zakresie informacji Spółki o spełnieniu przedmiotowego warunku wynikało, że przypisanie przychodów ze sprzedaży do kodów PKD nastąpiło na podstawie ewidencji w systemie SAP. Przypisanie przychodów ze sprzedaży danego produktu do poszczególnych kodów PKD zgodne jest ze stosowaną nomenklaturą klasyfikacji PKWiU/PRODPOL w sprawozdawczości do GUS (sprawozdanie GUS P-01, które jest

³² Przez usługę atestacyjną rozumie się usługę świadczoną zgodnie z regulacjami Krajowego Standardu Usług Atestacyjnych Innych niż Badanie i Przegląd 3000 (Z) w brzmieniu Międzynarodowego Standardu Usług Atestacyjnych 3000 (zmienionego) – „Usługi atestacyjne inne niż badania lub przeglądy historycznych informacji finansowych”, przyjętego uchwałą nr 3436/52e/2019 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 8 kwietnia 2019 r., ze zm.

przygotowywane przez Spółkę). Nomenklatura PRODPOL określała, jakie konkretnie wyroby przynależą do danego działu (podział jest zgodny z PKD).

Ponadto, w ramach przychodów ze sprzedaży wg kodów PKD ustalony został procentowy udział przychodów ze sprzedaży dla każdego kodu, zgodnego z zasadami Programu. Przychody ze sprzedaży produktów wraz z przychodami ze sprzedaży usług zgodne są z kwotą prezentowaną w rachunku zysków i strat w pozycji "przychody ze sprzedaży produktów i usług" (zgodnie z Programem jest to wartość produkcji sprzedanej).

Biorąc pod uwagę: sprawozdanie finansowe Spółki oraz sprawozdanie P01 za 2022 r., a także stwierdzono listę kodów PKD w części XVI Programu stwierdzono, że Spółka osiągnęła w 2022 r. przychody ze sprzedaży produktów i usług w wysokości 5 287 256,6 tys. zł, w tym wartość produkcji sprzedanej wg kodów PKD wyniosła w zakresie produkcji: barwników i pigmentów – 355 711,7 tys. zł (kod PKD 20.12.Z, udział w przychodach ze sprzedaży Spółki – 6,7%); pozostałych chemikaliów nieorganicznych – 67 153,1 tys. zł (20.13.Z, 1,3%) oraz nawozów i związków azotowych – 4 756 791,1 tys. zł (20.15.Z, 90%). Łącznie 98% przychodów ze sprzedaży Spółka za 2022 r. było wymienionych w części XVI Programu.

Wykazanie wskaźnika EBITDA w okresie referencyjnym (w 2021 r.) oraz kwalifikowanym (w 2023 r.).

Przedmiotowy wskaźnik w okresie kwalifikowanym, zgodnie z Programem, nie mógł być wyższy niż 60% jego wartości w okresie referencyjnym. Wskaźnik w okresie referencyjnym wyniósł 293 852 tys. zł, a w okresie kwalifikowanym – minus (-) 59 305 tys. zł.

Określenie kosztów zakupu energii elektrycznej i gazu ziemnego (nośników wskazanych we wniosku) w okresie referencyjnym oraz w okresie kwalifikowanym.

Koszt oraz ilość zakupionego gazu ziemnego w 2021 r. Spółka ustaliła na podstawie faktur, przy czym do wyliczeń brano pod uwagę jedynie koszt samego surowca. Nie uwzględniono opłat przesyłowych ani innych opłat wynikających z umowy zakupu gazu. Otrzymane wartości gazu pomniejszono o koszt praw majątkowych związanych z efektywnością energetyczną, tzw. białych certyfikatów. Opłaty te doliczane są do ceny gazu i nie są wykazywane osobno na fakturze. Wartość tych opłat wyznaczono na podstawie rozliczeń uzgadnianych z dostawcą przed wystawieniem faktury. Kalkulacja dokonana została na podstawie wartości netto, bez uwzględniania podatku VAT i podatku akcyzowego.

Koszt oraz ilość zakupionej energii elektrycznej w okresie referencyjnym (2021 r.) oraz kwalifikowanym (w 2023 r.) Spółka ustaliła na podstawie faktur, przy czym do wyliczeń brano pod uwagę jedynie koszt samego medium. Nie uwzględniono opłat przesyłowych naliczanych przez operatorów (PSE S.A i ENEA Operator S.A.).

Dla zakupu od sprzedawców energii (ENEA S.A, PGE Obrót S.A., PSE S.A., SPPK Police Sp. z o.o.) przyjęto pozycje z faktur dotyczące zakupu na potrzeby własne. Wartości te wynikały z formuł cenowych określonych w umowach z tymi podmiotami. Cena pochodzi wprost z faktur, nie zawiera białych certyfikatów. Nie uwzględniono innych pozycji z faktur dotyczących pozostałych opłat umownych. Wartość tych opłat wyznaczono na podstawie rozliczeń uzgadnianych z dostawcą przed wystawieniem faktury. Kalkulacja cen dokonana została na podstawie wartości netto, bez uwzględniania podatku VAT. Ceny nie uwzględniały także podatku akcyzowego. Takie ujęcie wysokości kosztów zakupu energii było zgodne z Programem.

Wyliczony w powyższy sposób koszt zakupu energii elektrycznej oraz gazu ziemnego w okresie referencyjnym (w 2021 r.) wyniósł [...] zł, co stanowiło [...] % wartości sprzedanej Spółki w 2021 r. (3 168 109 595,62 zł) – i tym samym został spełniony

wymóg określony w Programie, iż koszty zakupu energii elektrycznej i gazu ziemnego w 2021 r. muszą stanowić łącznie nie mniej niż 3% wartości produkcji sprzedanej.

Wyliczona w powyższy sposób ilość energii elektrycznej nabytej od dostawców zewnętrznych i zużytej przez wnioskodawcę w okresie kwalifikowanym wyniosła [...] MWh, a w okresie referencyjnym – [...] MWh – co spełniało kolejny warunek określony w Programie, iż ilości energii elektrycznej przyjęta do obliczania kosztów kwalifikowanych nie może przekroczyć 70% zużycia energii w okresie referencyjnym (wartość ta wyniosła 69,94%).

Natomiast wartość kosztów kwalifikowanych [...] zł wyliczona została zgodnie ze wzorem określonym w Programie oraz Umowie, przy uwzględnieniu ilości energii nabytej w okresie kwalifikowanym oraz średniej cenie netto za jednostkę energii elektrycznej nabytej od dostawców zewnętrznych i zużytej przez Spółkę w całym okresie: kwalifikowanym [...] zł/MWh oraz referencyjnym [...] zł/MWh – wyliczonych zgodnie z metodyką określoną w Programie.

Szczegółowym badaniem w kontroli NIK objęto faktury na łączną kwotę [...] zł (11,7% wartości kosztów kwalifikowanych w kwocie [...] zł) wykazanych w zestawieniu dowodów księgowych potwierdzających poniesienie kosztów w okresie, którego dotyczył wniosek w zakresie energii elektrycznej w związku z otrzymaniem przez Spółkę pomocy publicznej za rok 2023 w trybie ustawy o zasadach realizacji programów wsparcia. W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono, że faktury odpowiadały dokumentom wykazanym w zestawieniu będącym częścią sprawozdania Beneficjenta. Dodatkowo dokonano szczegółowej analizy poprawności wyliczenia kwoty netto energii elektrycznej na przykładzie faktur za maj 2023 r. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 48, 52 – dokumenty w formie elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder: KGP.410.4.11.2024.02 oraz folder Odp_25102024_uzup_NFOŚiGW)

Plan zmniejszenia energochłonności

Plan zmniejszenia energochłonności został przygotowany przez samą Spółkę. Jak wynika z wyjaśnień Zarządu Spółki³³, wstępna informacja o zamierzeniach inwestycyjnych planowanych do ujęcia w Planie została przedstawiona Zarządowi Spółki w listopadzie 2023 r. w czasie składania wniosku o udzielenie pomocy. Podczas prac nad przygotowaniem rozliczenia pomocy Zarząd Spółki był na bieżąco informowany o postępach prac, w tym cyklicznie otrzymywał do konsultacji „Plan zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa”, w tym w wersji ostatecznej wraz z opinią osoby uprawnionej. Nie występowało odrębnym trybem do Zarządu Spółki z wnioskiem w sprawie przyjęcia Planu. Członkowie Zarządu złożyli podpisy na wniosku rozliczeniowym, którego integralną częścią jest Plan.

Przedłożony dokument w pierwszej swojej części charakteryzował podstawowe obszary działalności przedsiębiorstwa. W rozdziale czwartym dokumentu wyspecyfikowano dwa obszary, w których Spółka zamierzała podjąć działania przyczyniające się do poprawy efektywności energetycznych realizowanych procesów.

Pierwszym jest wymiana wyeksploatowanej sprężarki na nową charakteryzującą się mniejszą energochłonnością procesu przygotowania sprężonego powietrza w stosunku do wartości średniej tego parametru występującej w przedsiębiorstwie. Przedmiotowe zadanie pozwoli zaoszczędzić ok. [...] MWh/rok energii elektrycznej na proces przygotowania sprężonego powietrza.

³³ Wyjaśnienia z dnia 25 października 2024 r.

Drugą jest wymiana dwóch wyeksploatowanych żurawi przeładunkowych na jeden pozwalający na realizację procesów przeładunkowych bardziej efektywnie.

Szacowana oszczędność energii elektrycznej przy realizacji pracy przeładunkowej w dotychczasowym wolumenie wyniesie ok. [...] MWh/rok.

Z kalkulacji średnich wartości spodziewanych efektów energetycznych, finansowych i środowiskowych wynikało, że możliwe do uzyskania poprzez realizację zaproponowanych inicjatyw te wartości były następujące w zakresie efektów: energetycznych – [...] (MWh/rok), ekologicznych – [...] (MgCO₂/rok) oraz finansowych – [...] (zł/rok).

Spółka zamierzała wydatkować na realizację Planu kwotę [...] zł, co spełniało wymóg Programu w tym zakresie, mówiący o konieczności zainwestowaniu co najmniej 30% uzyskanej pomocy za 2023 r.

Szczegółowy harmonogram rzeczowo-finansowy obu inwestycji został określony na lata 2024-2026. W okresie objętym kontrolą, tj. do końca pierwszego półrocza 2024 r. nie przewidziano w nim działań ani związanych z nimi kosztów.

Plan zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa został poddany pozytywnej weryfikacji przez eksperta z Instytutu Badań Stosowanych Politechniki Warszawskiej sp. z o.o., spełniającego wymagania określone w art. 25 ust. 5 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej³⁴.

(akta kontroli str. 49, 52 – dokumenty w formie elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder: KGP.410.4.11.2024 odpowiedzi do NIK, podfolder: KGP.410.4.11.2024.02)

Usługa atestacyjna

W dniu 29 września 2023 r. Spółka zawarła z biegłym rewidentem – [...] umowę na wykonanie usługi atestacyjnej w ramach otrzymanej pomocy w trybie ustawy o zasadach realizacji programów wsparcia za 2023 r. z wynagrodzeniem dla wykonawcy usługi w kwocie [...] zł netto. Przedmiotem umowy była ocena sprawozdania beneficjenta oraz zgodnie z zasadami Programu za 2023 r. wykonana przez biegłego rewidenta usługa atestacyjna została rozszerzona o ocenę osiągnięcia przez Spółkę łącznie co najmniej 50% przychodu w jednej lub łącznie w kilku podklasach PKD lub kodach PRODCOM.

Biegły wykonał usługę atestacyjną na podstawie następujących danych oraz dokumentów:

- informacji dotyczącej kryterium uprawnienia do zakupu energii po cenach maksymalnych;
- zaświadczenia o niezaleganiu z zapłatą podatków oraz o niezaleganiu z należnościami z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne;
- potwierdzenia braku objęcia sankcjami w związku z wojną ukraińsko-rosyjską;
- potwierdzenia braku sankcji z tytułu ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę;
- Planu zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa (wersja finał draft i wersja ostateczna) wraz z opinią;
- danych dotyczących obliczeń EBITDA w okresie referencyjnym oraz w okresie kwalifikowanym, informacji w zakresie udokumentowania do zapisów księgowych wszelkich wyłączeń z EBITDA w zakresie dopuszczonym Programem, wyliczenia spełnienia kryterium EBITDA, kalkulacji dotyczących warunku, że poniesione łączne koszty zakupu energii elektrycznej i gazu

³⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1047.

ziemnego w 2021 r. stanowiły nie mniej niż 3% wartości produkcji sprzedanej, wyliczenia dotyczącego warunku prowadzenia przeważającej działalności w ostatnim zamkniętym roku obrotowym (tj. osiągnięcia łącznie co najmniej 50% przychodu dla pomocy zwiększonej w jednej lub wielu podklasach PKD lub kodach PRODCOM znajdujących się na listach w części XVI Programu wraz z danymi źródłowymi);

- wyliczenia struktury przychodów za ostatni zamknięty rok obrotowy w układzie kodów PKD lub kodów PRODCOM wraz danymi źródłowymi (zrzuty z rejestrów VAT lub innych ewidencji Spółki, na podstawie których przygotowano struktury przychodów wraz z podsumowaniami);
- wyliczenia średniej ceny netto energii elektrycznej wraz z opisem sposobu obliczenia, w tym dotyczących białych certyfikatów z wykazem dokumentów, na podstawie których przygotowano wyliczenia;
- wyliczenia rozliczenia energii elektrycznej na potrzeby własne;
- podstawy sporządzenia Sprawozdania beneficjenta;
- wniosku o przyznanie pomocy (z załącznikami) wraz z raportem biegłego rewidenta z usługi atestacyjnej w zakresie udowodnienia spełnienia warunku, o którym mowa w części VIII ust. 1 pkt 1 Programu (wydruk z systemu Operatora);
- złożonych wniosków z poprzednich edycji Programu (wydruki z systemu Operatora);
- wniosku rozliczeniowego (wydruk z systemu Operatora);
- zestawienia obrotów i sald za okres wnioskowany i okres referencyjny;
- zapisów na kontach przychodów i kosztów za okres wnioskowany i okres referencyjny;
- uzgodnień faktur kosztowych do kont księgowych;
- faktur dokumentujących ceny i ilości zakupionej energii elektrycznej w okresie wnioskowanym wraz z zestawieniem faktur;
- zapisów na kontach przychodów i kosztów za grudzień 2023 r. i styczeń 2024 r. (akta kontroli str. 52 – dokumenty w formie elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder Odp_25102024_uzup_NFOSiGW)

Kontrola Operatora Programu

Zgodnie z § 4 Programu za 2022 r. oraz za 2023 r. Operator programów miał prawo przeprowadzenia kontroli w GA ZAP z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – *Prawo przedsiębiorców*³⁵ stosowanych odpowiednio z wykorzystaniem zgodnych z nimi wewnętrznych procedur Operatora programów. Kontrole nie zostały przeprowadzone w Spółce.

(akta kontroli str. 26-27)

Obowiązki promocyjno-informacyjne

Zgodnie z § 8 pkt 2 ww. umów, Spółka zobowiązana była w terminie 5 dni od dnia udzielenia Pomocy³⁶ (tj. od 20 grudnia 2023 r.) do umieszczenia na swojej stronie internetowej oraz na koncie w mediach społecznościowych³⁷ lub w miejscu widocznym dla osób odwiedzających, odpowiednio informacji: [1] *Przedsiębiorca*

³⁵ Dz. U. z 2024 r. poz.236, ze zm.

³⁶ Zgodnie z art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 10 marca 2023 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej³⁶ (Dz. U. poz. 702, ze zm.), przez dzień udzielenia pomocy należy rozumieć dzień, w którym podmiot ubiegający się o pomoc publiczną nabył prawo do otrzymania tej pomocy, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

³⁷ O ile posiada stronę internetową lub konto w mediach społecznościowych.

uzyskał pomoc w ramach programu rządowego pod nazwą: „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.”; [2] Przedsiębiorca uzyskał pomoc w ramach programu rządowego pod nazwą: „Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.”. Przedmiotowa informacja powinna być utrzymana odpowiednio do dnia 31 grudnia 2023 r. i 31 grudnia 2024 r.

Informację o przyznaniu Spółce pomocy umieszczono w dniu 20 grudnia 2023 r. na jej stronie internetowej w sekcji „Aktualności”:

<https://zchpolice.grupaazotv.com/aktualnosci/grupa-azotv-otrzymala-173-mln-zl-w-ramach-programu-pomoc-dla-przemyslu-energochlonnego-zwiazana-z-cenami-gazu-ziemnego-i-energii-elektrycznej-w-2023-r>

Dodatkowo o przyznaniu pomocy poinformowano w dniu 20 grudnia 2023 r. w raporcie bieżącym nr 46/2023 „Przyznanie pomocy w oparciu o ustawę o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022-2024”:

https://zchpolice.grupaazotv.com/relacie-inwestorskie/raporty-gieldowe/raportv-biezace?fileName=20231220_133937_1082459803.xml&source=espi

(akta kontroli str. 27)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3 Inwestycje energooszczędne oraz wyniki ekonomiczno-finansowe

Opis stanu
faktycznego

Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej

Spółka w okresie objętym kontrolą podjęła się realizacji 8 zadań inwestycyjnych w zakresie poprawy efektywności energetycznej na łączną kwotę planowanych nakładów inwestycyjnych w wysokości [...] zł. Były to zadania ujęte w planach inwestycyjnych oraz rzeczowo-finansowych przyjętych do realizacji w latach 2019-2024 (I poł.). Zadania te były także wskazane przez Spółkę jako sposób realizacji dyspozycji art. 12a ustawy o systemie rekompensat. Zakończono realizację dwóch zadań, dwa kolejne były w fazie przygotowania do realizacji, a cztery pozostałe – w trakcie realizacji. Spółka poniosła wydatki na realizację zadań w łącznej kwocie [...] zł (40% planowanych wydatków).

Spółka podjęła w latach okresu 2019-2024³⁸ następujące inwestycje prowadzące do ograniczenia zużycia energii:

1) Wykonanie nowej i wymiana wieży absorpcyjnej WA I ciągu nr 3.

Przedsięwzięcie polega zastąpieniu istniejącej wieży nową gwarantującą niezawodność produkcji, utrzymanie zdolności produkcyjnych kwasu siarkowego, a pośrednio kwasu fosforowego i nawozów wieloskładnikowych. Bardzo ważnym aspektem podczas produkcji kwasu siarkowego jest uboczna produkcja pary wysokoprężnej [...], która jest kierowana do zakładowej elektrociepłowni. Para ta powstaje na skutek utylizacji ciepła w kotle parowym CU-30 ze spalania siarki i stanowi ważny udział w bilansie cieplnym dla całego zakładu. W Elektrociepłowni para o podanych powyżej parametrach kierowana jest do turbozespołów i stacji redukcyjno-schładzających, gdzie otrzymuje się strumienie pary technologicznej o różnych parametrach ([...]), która następnie wykorzystywana jest w innych procesach produkcyjnych.

³⁸ Do 30 czerwca 2024 r.

Inwestycja w trakcie realizacji. Planowana wysokość nakładów inwestycyjnych – [...] zł (wynikała z wartości ofert otrzymanych w przetargu, pierwotnie miały wynieść [...] zł). Zrealizowane nakłady – [...] zł (ze środków własnych Spółki). Planowany termin realizacji do końca 2025 r. (pierwotnie do końca 2023 r.) – jako powód opóźnień Spółka wskazała: pandemię Covid, wojnę na Ukrainie, znaczący wzrost budżetu zadania - co wymagało uzyskania nowych zgód korporacyjnych oraz ograniczone środki na inwestycje.

Planowane efekty inwestycji: Możliwość ubocznej produkcji pary wysokoprężnej ([...]). Para ta powstaje na skutek utylizacji ciepła w kotle parowym ze spalania siarki i stanowi ważny udział w bilansie cieplnym dla całego zakładu. Na jednym z ciągów technologicznych można uzyskać uzysk pary ok. [...] produkowanego kwasu siarkowego.

2) Zagospodarowanie wodoru pochodzącego z instalacji Grupy Azoty Polyolefins S.A. na instalacji produkcji amoniaku.

Zadanie polega na zmniejszeniu emisji dwutlenku węgla i zużycia gazu ziemnego w wyniku zastąpienia gazu ziemnego wykorzystywanego w produkcji amoniaku przez wodór pochodzący z instalacji budowanej przez GA Polyolefins.

Inwestycja w trakcie realizacji. Planowane nakłady – [...] zł, zrealizowane – [...] zł. Termin realizacji – do końca 2024 r. (początkowo do końca 2023 r.) Jako przyczynę Spółka podała brak możliwości przeprowadzenia ruchu testowego instalacji amoniaku - z instalacji PDH nie podano do tej pory zakładanego pierwotnie strumienia wodoru. Cel inwestycji to zmniejszenie emisji CO₂ do atmosfery oraz wskaźnika zużycia gazu ziemnego do produkcji amoniaku.

3) Modernizacja Turbozespołu oraz urządzeń pomocniczych turbozespołu 13UK32 TG2 w jednej z elektrociepłowni prowadzonej przez Spółkę (ECII).

Zadanie polega na odtworzeniu stanu technicznego urządzenia, zwiększenie stabilności jego synchronizacji z siecią, uruchomienie produkcji energii elektrycznej przez turbozespół w skojarzeniu spowoduje uniknięcie zakupu energii elektrycznej z sieci zewnętrznej w celu zbilansowania oraz uniknięcie ponoszenia dodatkowych opłat za ponadnormatywny pobór energii elektrycznej w przypadku awarii drugiego turbozespołu.

Inwestycja w trakcie realizacji. Planowany budżet – [...] zł, zrealizowany – [...] zł. Termin realizacji – do końca 2025 r. (początkowo do końca 2023 r.) -przyczyny opóźnień analogiczne jak w przypadku inwestycji nr 1 wskazanej wyżej.

4) Zabudowa falowników 1WC1,2; 2WC1,2 - 4 szt.

Zadanie polega na regulacji wydajności wentylatorów poprzez zmianę prędkości obrotowej. Pozwala także na zachowanie nominalnej charakterystyki sprawności wentylatora. Modernizacja sterowania maszyn przepływowych Elektrociepłowni ECII poprzez wprowadzenie regulacji prędkości za pomocą przetwornic częstotliwości, wskazuje na szerokie możliwości uzyskania oszczędności energetycznych i polepszenia regulacji procesów.

Zadanie zrealizowane w 2023 r. Spółka wydatkowała [...] zł (plan – [...] zł). Zmiana zakresu inwestycji (rozszerzenie) znacząco wydłużyło czas realizacji zadania (z planowanego zakończenia w 2016 r.). Dodatkowo proces rozruchu musiał być dostosowany do planów produkcyjnych EC. Oszczędności energetyczne wynikające z regulacji wentylatorów za pomocą falowników w stosunku do regulacji ręcznej kierownicami to ok. [...] MWh/rok.

5) Modernizacja pompowni ujęć wody chłodniczej W-21.

Zadanie polega na regulacji wydajności pomp wody chłodniczej poprzez zastosowanie przemiennika częstotliwości regulującego obroty w zależności

od aktualnego zapotrzebowania na wodę chłodniczą. Wdrożenie zaproponowanych rozwiązań znacząco podniesie stopień wykorzystania energii elektrycznej i pozwoli zredukować jej zużycie.

Inwestycja w trakcie realizacji (do końca 2025 r., przy planie do końca 2015 r.). Planowane nakłady – [...] zł, zrealizowane – [...] zł. Jak wyjaśniła Spółka³⁹, nastąpiła zmiana zakresu inwestycji (rozszerzenie), co znacząco wydłużyło czas realizacji zadania. Wykonano następujące prace dodatkowe: opracowano projekt zamienny fundamentów oraz kanałów kablowych, Przeprowadzono palowanie fundamentów, uzyskano aktualizację decyzji administracyjnych pozwolenia na budowę. Dodatkowo po wykonaniu montażu jednej z modernizowanych pomp, w trakcie prowadzenia testów, parametryzacji i optymalizacji stwierdzono występowanie drgań o niedopuszczalnym zakresie. Obecnie trwa identyfikacja przyczyn i potencjalnych rozwiązań.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli więc na wymierną oszczędność energii elektrycznej. Zmniejszenie zużycia energii elektrycznej o [...] MWh/rok.

6) Wymiana kompresora nr 1 w ob. 266.

Inwestycja „Wymiana kompresora nr 1 w ob. 266 – AZOTY PRO” jest kontynuacją wymiany wszystkich wyeksploatowanych kompresorów powietrza na nowe typu TA 6000 w celu zapewnienia stabilności pracy instalacji produkcyjnych. Inwestycja oprócz poprawy pracy instalacji przygotowania sprężonego powietrza pozwala także na zmniejszenie zużycia energii elektrycznej. Planowany do zakupu i montażu nowy kompresor zużywa o 36,7% mniej energii elektrycznej od kompresorów obecnie użytkowanych w ob. 266. W efekcie, zmniejszenie zużycia energii wpłynie na obniżenie kosztów wyprodukowania sprężonego powietrza. Realizacja zadania wpłynie także na zwiększenie sprawności i elastyczności układu produkcji sprężonego powietrza. Realizacja zadania pozwoli na stabilną pracę instalacji przygotowania sprężonego powietrza, a także na poprawę efektywności energetycznej kompresorów. Dodatkowo niniejszy projekt charakteryzuje się pozytywnymi wskaźnikami ekonomicznymi.

Zadanie zrealizowane w 2019 r. (zgodnie z planem). Wolumen oszczędzonej energii zależy od obciążenia instalacji, wynikającej z zapotrzebowania odbiorców przyłączonych do sieci sprężonego powietrza. Szacowana oszczędność energii elektrycznej w roku 2020 (referencyjnym) wyniosła [...] MWh/rok.

Nakłady poniesione – [...] zł (plan – [...] zł).

7) Zakup żurawia portowego, natorowego–hydraulicznego.

Realizacja inwestycji jest niezbędna do zagwarantowania mocy przeładunkowych Portu Morskiego istotnych dla utrzymania zdolności produkcyjnych Zakładów (dostawa surowców), sprzedaży produktów oraz świadczenia komercyjnych usług przeładunkowych. W ramach inwestycji nastąpi wymiana wyeksploatowanego i awaryjnego środka trwałego (2 sztuk żurawi) na jedno nowoczesne urządzenie nowej generacji. Wyeliminuje to awaryjność obecnie pracujących urządzeń przeładunkowych. Przy zakładanej bezawaryjnej pracy nowego urządzenia rata załadowcza wzrośnie blisko dziesięciokrotnie. Nowe urządzenie będzie miało niższe zapotrzebowanie na energię elektryczną oraz system zwrotu energii. Dzięki większej racie przeładunkowej obsługa statku odbywać się będzie w dużo krótszym czasie, co przełoży się na niższe zapotrzebowanie na energię dla standardowego przeładunku.

³⁹ Pismo Zarządu Spółki nr DG/4772024 z dnia 14 sierpnia 2024 r.

Spodziewanym efektem jest obniżenie odpowiadającemu zużyciu energii elektrycznej w celach przeładunkowych o [...] kWh/t.

Inwestycja w trakcie pozyskiwania zgód korporacyjnych, z terminem realizacji do końca 2025 r. Planowane nakłady – [...] zł.

8) Zastąpienie kompresora TK-175/11 nowym wysokosprawnym kompresorem.

Spodziewanym efektem jest zwiększenie niezawodności instalacji sprężonego powietrza, oraz poprawa sprawności prowadzonego procesu przygotowania sprężonego powietrza. Szacowana oszczędność energetyczna wynosi [...] MWh/rok.

Inwestycja w trakcie przygotowywania – została zgłoszona w „Planie zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa” w ramach rozliczenia pomocy dla sektorów energochłonnych za 2023 r. Planowane nakłady – [...] zł.

(akta kontroli str. 49, 52 – dokumenty w formie elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder KGP.410.4.11.2024 podfolder: KGP.410.4.11.2024.04)

Wyniki ekonomiczno-finansowe

W okresie objętym kontrolą Spółka osiągnęła następujące wyniki ekonomiczno-finansowe⁴⁰:

2019 rok

Spółka wypracowała w 2019 r. zysk netto na poziomie 60 487 tys. zł (wzrost o 30 955 tys. zł (105%) w porównaniu do 2018 r. oraz o 22 487 tys. zł (59%) w stosunku do planu na 2019 r. Przychody ze sprzedaży wyniosły 2 419 091 tys. zł (wzrost o 7 630 tys. zł (0,3%) w stosunku do wykonania w 2018 r. i mniej o 353 000 tys. zł od planu na 2019 r. Koszt własny sprzedaży (w tym koszty sprzedaży oraz ogólnego zarządu) wyniósł 2 350 953 tys. zł (spadek o 29 071 tys. zł (1%) w stosunku do 2018 r. i o 347 000 tys. zł w porównaniu do planu na 2019 r.). Zysk na działalności operacyjnej EBIT wyniósł 68 652 tys. zł (wzrost o 41 942 tys. zł (157%) w porównaniu do wykonania w 2018 r. i o 8 652 tys. zł w stosunku do planu na 2019 r.). Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację EBITDA ukształtował się na poziomie 194 253 tys. zł (wzrost o 54 465 tys. zł (39%) w stosunku do wykonania w 2018 r.).

Istotny wpływ na poprawę wyników Spółki w 2019 r. miał spadek cen gazu ziemnego. Dodatkowo wzrosty średnich cen nawozów wieloskładnikowych i mocznika w relacji do 2018 r. przyczyniły się do poprawy poziomu uzyskanych marż ze sprzedaży.

2020 rok

Spółka wypracowała w 2020 r. zysk netto na poziomie 83 708 tys. zł (wzrost o 23 221 tys. zł (38%) w porównaniu do 2019 r. oraz o 7 073 tys. zł (9%) w stosunku do planu na 2020 r. Przychody ze sprzedaży wyniosły 2 397 411 tys. zł (spadek o 21 680 tys. zł (0,9%) w stosunku do wykonania w 2019 r. i mniej o 82 517 tys. zł od planu na 2020 r. Koszt własny sprzedaży (w tym koszty sprzedaży oraz ogólnego zarządu) wyniósł 2 344 225 tys. zł (spadek o 6 728 tys. zł (0,6%) w stosunku do 2019 r. i o 58 871 tys. zł w porównaniu do planu na 2020 r.). Zysk na działalności operacyjnej EBIT wyniósł 75 085 tys. zł (wzrost o 6 433 tys. zł (9%) w porównaniu do wykonania w 2019 r. i o 14 635 tys. zł w stosunku do planu na 2020 r.). Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację EBITDA ukształtował się na poziomie 209 106 tys. zł (wzrost o 14 853 tys. zł (8%) w stosunku do wykonania w 2019 r. i mniej o 19 778 tys. zł od planu na 2020 r.).

Wyniki finansowe Spółki w 2020 r. wynikały głównie z sytuacji w jej otoczeniu rynkowym. Kluczowe znaczenie dla ukształtowania się wyników ze sprzedaży miały

⁴⁰ Na podstawie sprawozdań finansowych Spółki oraz sprawozdań Zarządu z działalności Spółki.

trendy zmian cen produktów i surowców w działalności Spółki. W 2020 r. odnotowano znaczące spadki średnich uzyskanych cen sprzedaży produktów w relacji do 2019 r. oraz jednocześnie spadki cen wielu surowców wykorzystywanych do produkcji (w szczególności gazu ziemnego). Pozytywny wpływ niższych cen zakupu surowców w dużym stopniu zbilansował konsekwencje znaczącego obniżenia się średnich cen sprzedaży. Jednocześnie w 2020 r. Spółka zrealizowała wyższe niż w 2019 r. wolumeny sprzedaży produktów azotowych. Korzystnie na uzyskany wynik ze sprzedaży wpłynęły również ujęte należne rekompensaty energetyczne za 2020 r., oszacowane na kwotę 13 127 tys. zł.

2021 rok

Spółka wypracowała w 2021 r. zysk netto na poziomie 163 199 tys. zł (wzrost o 80 245 tys. zł (97%) w porównaniu do 2020 r. oraz o 114 994 tys. zł (240%) w stosunku do planu na 2021 r. Przychody ze sprzedaży wyniosły 3 189 949 tys. zł (wzrost o 791 639 tys. zł (33%) w stosunku do wykonania w 2020 r. i więcej o 604 105 tys. zł od planu na 2021 r. Koszt własny sprzedaży (w tym koszty sprzedaży oraz ogólnego zarządu) wyniósł 3 020 431 tys. zł (wzrost o 676 206 tys. zł (29%) w stosunku do 2020 r. i o 456 060 tys. zł w porównaniu do planu na 2020 r.). Zysk na działalności operacyjnej EBIT wyniósł 157 694 tys. zł (wzrost o 82 878 tys. zł (111%) w porównaniu do wykonania w 2020 r. i o 129 602 tys. zł w stosunku do planu na 2021 r.). Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację EBITDA ukształtował się na poziomie 293 852 tys. zł (wzrost o 97 534 tys. zł (50%) w stosunku do wykonania w 2020 r. i więcej o 109 460 tys. zł od planu na 2021 r.).

W porównaniu do 2020 r. zanotowano wzrost cen rynkowych wielu surowców zużywanych do produkcji (w szczególności gazu ziemnego, ale także między innymi fosforytów, soli potasowej, siarki, czy uprawnień do emisji CO₂). Zmiany cen kluczowych surowców wpłynęły na wzrost kosztów produkcji. W przypadku cen gazu ziemnego notowano kilkukrotny wzrost w relacji do 2020 r. Na rynku notowano także znaczące wzrosty cen uprawnień do emisji CO₂, jednak ze względu na fakt, iż Spółka miała zabezpieczone w znaczącym stopniu uprawnienia na 2021 r. z zakupów realizowanych w poprzednich latach, wpływ tego czynnika był istotnie ograniczony w relacji do rynku. Równocześnie, w związku z rosnącymi cenami surowców na rynkach globalnych, a także pod wpływem relacji popytu i niewystarczającej podaży, miały miejsce wzrosty rynkowych cen produktów.

2022 rok

Spółka poniosła w 2022 r. stratę netto na poziomie -91 992 tys. zł (spadek o 255 191 tys. zł (-156%) w porównaniu do 2021 r. oraz o -165 992 tys. zł (-124%) w stosunku do planu na 2022 r. Przychody ze sprzedaży wyniosły 5 310 926 tys. zł (wzrost o 2 120 977 tys. zł (66%) w stosunku do wykonania w 2021 r. i więcej o 598 926 tys. zł od planu na 2022 r. Koszt własny sprzedaży (w tym koszty sprzedaży oraz ogólnego zarządu) wyniósł 5 214 286 tys. zł (wzrost o 2 193 855 tys. zł (73%) w stosunku do 2021 r. i o 562 286 tys. zł w porównaniu do planu na 2022 r.). Zysk na działalności operacyjnej EBIT wyniósł -148 484 tys. zł (spadek o 306 178 tys. zł (-194%) w porównaniu do wykonania w 2021 r. i o 212 484 tys. zł w stosunku do planu na 2022 r.). Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację EBITDA ukształtował się na poziomie 226 740 tys. zł (spadek o 67 112 tys. zł (23%) w stosunku do wykonania w 2021 r. i więcej o 19 740 tys. zł od planu na 2022 r.).

Wyniki Spółki w 2022 r. w zakresie podstawowej działalności operacyjnej determinowane były w znaczącym stopniu przez istotne wahania cen surowców (w tym bardzo dynamiczne ich wzrosty przez większą część roku), nierównowagę popytowo-podażową oraz spadki cen płodów rolnych w IV kwartale. W konsekwencji

sytuacji makroekonomicznej w obu segmentach działalności odnotowano istotny wzrost cen sprzedaży produktów dla pokrycia rosnących kosztów produkcji i jednocześnie spadek wolumenów sprzedaży. Sytuacja rynkowa wpłynęła na spadek średnich uzyskiwanych marż ze sprzedaży produktów Spółki w ostatnich miesiącach roku.

2023 rok

Spółka poniosła w 2023 r. stratę netto na poziomie -1 206 307 tys. zł (spadek o 1 114 315 tys. zł (-1 211%) w porównaniu do 2022 r. oraz o -1 047 823 tys. zł (-661%) w stosunku do planu na 2023 r. Przychody ze sprzedaży wyniosły 2 938 895 tys. zł (spadek o 2 372 031 tys. zł (47%) w stosunku do wykonania w 2022 r. i o 2 393 970 tys. zł mniej od planu na 2023 r. Koszt własny sprzedaży (w tym koszty sprzedaży oraz ogólnego zarządu) wyniósł 3 206 372 tys. zł (spadek o 2 007 914 tys. zł (61%) w stosunku do 2022 r. i o 2 273 836 tys. zł w porównaniu do planu na 2023 r.). Zysk na działalności operacyjnej EBIT wyniósł -338 671 tys. zł (spadek o 190 187 tys. zł (-128%) w porównaniu do wykonania w 2022 r. i o 184 414 tys. zł mniej w stosunku do planu na 2023 r.). Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację EBITDA ukształtował się na poziomie -59 304 tys. zł (spadek o 286 044 tys. zł (-126%) w stosunku do wykonania w 2022 r. i mniej o 88 192 tys. zł od planu na 2023 r.).

Wyniki operacyjne Spółki w tym roku były determinowane niekorzystnymi globalnymi warunkami makroekonomicznymi, w tym brakiem znaczącego ożywienia w wielu sektorach europejskich i globalnych gospodarek oraz inflacją.

2024 rok (I kwartał)

Wg stanu na koniec I kw. 2024 r. Spółka odnotowała ujemny EBIT w wysokości -50,3 mln zł oraz ujemny wynik EBITDA w wysokości -15,3 mln zł. Strata netto wyniosła -24 mln zł. Łączne przychody ze sprzedaży w I kw. 2024 r. (630 mln zł) były niższe zarówno w odniesieniu do planu (644 mln zł) jak i do analogicznego okresu roku ubiegłego (708 mln zł). Odnotowano spadek przychodów w porównaniu z rokiem ubiegłym głównie na skutek znacznie niższych cen sprzedaży (przy jednoczesnym wzroście wolumenów, jednak z mniejszym wpływem niż zmiana cen).

Koszty własny sprzedaży ukształtowała się na poziomie 679 mln zł i był niższy od planu (715 mln zł) oraz wykonania za I kw. 2023 r. (833 mln zł). Największe korzystne odchylenia w stosunku do planu zanotowano w kosztach usług obcych (doradztwo), kosztach ekspertyz oraz kosztach reklamy. Ceny zużycia surowców były zbliżone do planowanych, w odniesieniu zaś do I kw. 2023 r. ceny surowców uległy znacznemu obniżeniu, w tym cena gazu o 58%, cena fosforytów, soli potasowej i węgla od 45 do 48%, a cena energii spadła o 24%.

Rynek w dalszym ciągu pozostawał pod wpływem niekorzystnej koniunktury, co przy istotnym spadku cen produktów oraz osłabieniu popytu skutkowało brakiem możliwości wypracowania dodatnich wyników EBIT jednostek biznesowych.

Wpływ otrzymanego wsparcia na wyniki Spółki

Łączna wysokość przyznanej pomocy otrzymanej przez Spółkę na podstawie ustawy o systemie rekompensat oraz ustawy o zasadach realizacji programów wsparcia przedstawiała się następująco: w 2020 r. – 8 338,7 tys. zł, w 2021 r. 13 138,6 tys. zł, w 2022 r. 5 838,5 tys. zł oraz w 2023 r., 118 841,4 tys. zł.

Koszty zużycia energii elektrycznej (bez kosztów przesyłu) wyniosły w latach 2020-2023 odpowiednio: [...] zł, [...] zł, [...] zł oraz [...] zł.

Koszty zużycia gazu wyniosły w tym okresie odpowiednio: [...] zł. [...] zł, [...] zł oraz [...] zł.

Otrzymane przez Spółkę wsparcie (pomoc) stanowiło więc : w 2020 r. – [...] % kosztów zużycia energii i gazu, w 2021 r. – [...] % tych kosztów, w 2022 r. – [...] % tych kosztów, a w 2023 r. – [...] % tych kosztów.

Wskaźnik EBITDA⁴¹ po uwzględnieniu przyznanej pomocy przedstawiał się następująco: w 2020 r. – 209 106 tys. zł, w 2021 r. – 293 852 tys. zł, w 2022 r. – 226 740 tys. zł, w 2023 r. (-) 59 304 tys. zł, w 2024 r.⁴² (-) 15 338 tys. zł. Wskaźnik EBITDA bez przyznanej pomocy wynosiłby odpowiednio: w 2020 r. – 200 767 tys. zł, w 2021 r. – 280 713 tys. zł, w 2022 r. – 220 902 tys. zł i w 2023 r. – (-) 178 145 tys. zł.

Pozostałe wskaźniki kształtowały się następująco:

Wskaźniki płynności

Wskaźnik płynności bieżącej⁴³ uległ pogorszeniu z poziomu 0,9 na koniec 2019 r. do poziomu 0,5 na koniec 2023 r. i 0,4 na koniec I poł. 2024 r.

Wskaźnik płynności szybkiej⁴⁴ z poziomu 0,4 na koniec 2019 r. obniżył się do poziomu 0,3 na koniec 2023 r. i I poł. 2024 r., a wskaźnik płynności gotówkowej⁴⁵ – z poziomu 0,05 na koniec 2019 r. spadł do poziomu 0,01 na koniec 2023 r. i 0,03 na koniec I poł. 2024 r.

Wskaźniki rentowności

Wskaźniki rentowności także uległy pogorszeniu - wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE⁴⁶ z poziomu 5% na koniec 2019 r. do poziomu (-) 186% na koniec 2023 r. i (-) 17% na koniec I poł. 2024 r.; wskaźnik rentowności aktywów ROA⁴⁷ wyniósł 2% na koniec 2019 r. i (-) 38% w 2023 r. oraz (-) 3 na koniec I poł. 2024 r., a wskaźnik rentowności sprzedaży ROS⁴⁸ z poziomu 3% w 2019 r. spadł do poziomu (-) 41% w 2023 r. i (-) 7% na koniec I poł. 2024 r.

Wskaźnik sprawności działania/zarządzania

Wskaźnik cyklu regulowania należności w dniach⁴⁹ kształtował się w badanym okresie następująco: 31 w 2019 r.; 32 w 2020 r.; 46 w 2021 r.; 34 w 2022 r.; 30,1 w 2023 r. i 32,0 w pierwszej połowie 2024 r.

Wskaźnik cyklu obrotu zapasami w dniach⁵⁰ kształtował się w badanym okresie następująco: 43 w 2019 r.; 46 w 2020 r.; 40 w 2021 r.; 44 w 2022 r.; 57 w 2023 r. i 52 w pierwszej połowie 2024 r.

Wskaźnik obrotu majątkiem trwałym⁵¹ kształtował się w badanym okresie następująco: 1,8 w 2019 r.; 1,7 w 2020 r.; 2,1 w 2021 r.; 3,5 w 2022 r.; 2,1 w 2023 r. i 1,0 w pierwszej połowie 2024 r.

⁴¹ Zysk (strata) z działalności operacyjnej powiększony (pomniejszony) o amortyzację z wyłączeniem zdarzeń niepieniężnych jednorazowych.

⁴² Na koniec pierwszego kwartału.

⁴³ CR z ang. *Current Ratio* (aktywa bieżące/zobowiązania bieżące). Pożądane wartości wskaźnika to: 1,2 – 2,0.

⁴⁴ QR z ang. *Quick Ratio*. (Aktywa bieżące - Zapasy - Rozliczenia międzyokresowe) / Pasywa bieżące. Pożądane wartości wskaźnika to: 0,8 – 1,2.

⁴⁵ C_{SH}R z ang. *Cash Ratio*. Środki pieniężne / Pasywa bieżące. Pożądane wartości wskaźnika to: 0,1 – 0,3.

⁴⁶ Z ang. *Return on Equity*; Wynik finansowy netto × 100% / Kapitał własny. Dla wskaźników rentowności nie istnieją specyficzne normy, jednakże nie powinny przyjmować one wartości niedodatnich.

⁴⁷ Z ang. *Return on Assets*; Wynik finansowy netto × 100% / Aktywa ogółem.

⁴⁸ Z ang. *Return on Sales*; Wynik finansowy netto × 100% / Przychody ze sprzedaży.

⁴⁹ DSO (z ang. *Days Sales Outstanding*). Przeciętny stan należności / Przychody ze sprzedaży * liczba dni badanego okresu. Pożądane wartości wskaźnika to 37 - 52 dni:

⁵⁰ DSI z ang. *Days Sales of Inventory*. Przeciętny stan zapasów / Przychody ze sprzedaży * liczba dni badanego okresu. Pożądane wartości wskaźnika to 37 - 52 dni.

⁵¹ Przychody ze sprzedaży / Średni stan środków trwałych. Pożądana wartość wskaźnika to ok. 1.6.

Wskaźnik wydajności pracy

Wskaźnik wydajności pracy⁵² kształtował się w badanym okresie następująco: 961 w 2019 r.; 952 w 2020 r.; 1 275 w 2021 r.; 2 118 w 2022 r.; 1 163 w 2023 r. i 519 w pierwszej połowie 2024 r.

Wskaźnik wypłacalności

Wskaźnik ogólnego zadłużenia⁵³ kształtował się w badanym okresie następująco: 0,51 w 2019 r.; 0,48 w 2020 r.; 0,54 w 2021 r.; 0,57 w 2022 r.; 0,80 w 2023 r. i 0,82 w pierwszej połowie 2024 r.

Wskaźnik zadłużenia długoterminowego⁵⁴ kształtował się w badanym okresie następująco: 0,41 w 2019 r.; 0,41 w 2020 r.; 0,30 w 2021 r.; 0,37 w 2022 r.; 0,75 w 2023 r. i 0,97 w pierwszej połowie 2024 r.

Reguły bilansowe

Złota reguła bilansowa⁵⁵ kształtowała się w badanym okresie następująco: 0,7 w latach 2019-2022 oraz 0,3 w latach 2023-2024 (I poł.).

Srebrna reguła bilansowa⁵⁶ kształtowała się w badanym okresie następująco: 0,9 w latach 2019-2022 oraz 0,5 w latach 2023-2024 (I poł.).

Pozyskana pomoc publiczna nie miała istotnego wpływu na kształtowanie się ww. wskaźników.

(akta kontroli str. 15-16, 52 – dokumenty w formie elektronicznej umieszczone na płycie CD: folder KGP.410.4.11.2024 podfolder: KGP.410.4.11.2024.03)

Jak wynika z wyjaśnień Zarządu Spółki⁵⁷, udzielona pomoc obniżyła koszty Spółki – przykładowo, o 108,8 mln zł (z czego ok. 106,4 mln zł wpłynęło na wynik operacyjny w 2023 r., a ok. 2,4 mln zł poprzez finansowanie zapasu co miało wpływ na wynik w 2024 r.). Rentowność wyniku operacyjnego EBIT w 2023 r. wyniosła minus 11,5%, natomiast bez przyznanej pomocy wyniosłaby minus 15,2%. W przypadku wyniku EBITDA rentowność wyniosła w 2023 roku minus 2,0%, natomiast bez przyznanej pomocy wyniosłaby minus 5,7%.

W zakresie wskaźnika płynności bieżącej, zwyczajowo zaokrąglanego do jednego miejsca po przecinku, przyznana pomoc nie zmieniła jego wysokości w 2023 r. (0,5), natomiast przy większej szczegółowości prezentacji danych, wskaźnik, który wyniósł 0,51, bez przyznanej pomocy spadłby do ok. 0,48 (przy założeniu, że o kwotę nieudzielonej pomocy wzrosłyby zobowiązania krótkoterminowe). Wskaźniki płynności generalnie spadły w roku 2023 ze względu na niekorzystne wyniki działalności Spółki, spowodowane szeregiem czynników, które opisane zostały poniżej. Wpływ na wskaźniki niewielkiej kwoty wynikającej z zapasu w I półroczu 2024 roku był pomijalny.

Wynik netto i oparte o niego wskaźniki ROS, ROE, ROA za 2023 r. nie są reprezentatywne, ponieważ zostały obciążone bardzo wysokimi odpisami z tytułu utraty wartości aktywów, w szczególności dotyczącymi spółki stowarzyszonej GA

⁵² Przychody ze sprzedaży / Średnia liczba zatrudnionych (mln PLN/osobę). Przedsiębiorstwo powinno dążyć do maksymalizacji wartości tego wskaźnika.

⁵³ DR z ang. *Debt Ratio*. Zobowiązania ogółem / Aktywa ogółem. Pożądane wartości wskaźnika to: 0,57 - 0,67.

⁵⁴ Zobowiązania długoterminowe / Kapitał własny. Przekroczenie wartości 1,0 przedsiębiorstwo uważa się za silnie zadłużone.

⁵⁵ Kapitał własny / Aktywa trwałe. Pożądana wartość nie powinna być mniejsza niż 1,0.

⁵⁶ (Kapitał własny + Długoterminowe zobowiązania) / Aktywa trwałe. Pożądana wartość nie powinna być mniejsza niż 1,0.

⁵⁷ Pismo nr DG/467/2024 z dnia 1 sierpnia 2024 r.

Polyolefins (a w części, podobnie jak wynik z działalności operacyjnej EBIT, także odpisami dotyczącymi aktywów Spółki).

Wyjaśnienie kluczowych czynników wpływających na wyniki Spółki w 2023 r.

Jak wynika ze sprawozdania finansowego Spółki za 2023 r., wyniki operacyjne Spółki w 2023 r. były determinowane niekorzystnymi globalnymi warunkami makroekonomicznymi, w tym brakiem znaczącego ożywienia w wielu sektorach europejskich i globalnych gospodarek oraz inflacją, jak również niedostatecznym przygotowaniem Spółki na wyzwania, przed jakimi stoi branża chemiczna.

Utrzymywał się niekorzystny trend kształtowania się możliwych do uzyskania cen sprzedaży większości produktów poniżej kosztów ich wytworzenia. Wpływ spadków cen sprzedaży na wyniki (w relacji do poprzedniego roku) był większy niż wpływ obniżek cen surowców. Popyt na głównych rynkach był niewystarczający.

Istotnym czynnikiem zewnętrznym wpływającym na popyt na nawozy była także sytuacja makroekonomiczna w rolnictwie. W 2023 r. sektor rolny pozostawał pod wpływem dekonunktury. Notowania cen podstawowych płodów rolnych w kraju kształtowały się na dużo niższych poziomach niż rok wcześniej, kiedy to na skutek inwazji Federacji Rosyjskiej w Ukrainie i związanych z tym obaw o bezpieczeństwo żywnościowe, były one rekordowo wysokie. Głównym czynnikiem wpływającym na spadek cen było utrzymywanie się wysokiej podaży płodów rolnych, wbrew wcześniejszym obawom, między innymi w wyniku otwarcia rynku unijnego na produkty z Ukrainy.

W zakresie produktów *Segmentu Pigmenty* oraz produktów azotowych do zastosowań technicznych w *Segmentie Nawozy*, poza niskim poziomem cen rynkowych (po głębokich spadkach cen, w szczególności w przypadku produktów azotowych), były także niekorzystne warunki funkcjonowania branż odbiorców produktów Spółki oraz napływ konkurencyjnych produktów importowanych spoza Unii Europejskiej.

Ceny gazu, soli potasowej i fosforów, szczególnie w relacji do dynamicznych wahań z 2022 r., spadły i uległy stabilizacji, natomiast łącznie z czynnikami popytowymi i konkurencyjnymi ofertami wyrobów importowanych wywoływały one dodatkową presję na spadki cen produktów Spółki.

W związku z niekorzystnymi warunkami zewnętrznymi działalności, Spółka podjęła działania o charakterze optymalizacyjnym (w tym takie jak wprowadzenie Centralnego systemu sterowania wydatkami, na podstawie kierunkowej decyzji podjętej na posiedzeniu Zarządu w dniu 3 kwietnia 2023 r., ograniczenia kosztów, odroczenia wydatków, optymalizacja zapasów, wydłużanie terminów płatności, stosowanie przedpłat w sprzedaży, weryfikacja i dostosowanie harmonogramów realizowanych zadań inwestycyjnych).

Znaczący wpływ na poziom wyników i przepływów finansowych miało także przyznane Spółce w 2023 r. wsparcie finansowe w ramach programu pomocy dla sektorów energochłonnych związanej z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej. W marcu 2023 r. Spółka otrzymała wsparcie w wysokości 68 179 tys. zł, a w grudniu 2023 r. - w wysokości 40 586 tys. zł.

Do istotnych czynników mających wpływ na poziom wyników finansowych Spółki zalicza się również sprzedaż nadwyżki niewykorzystanych jednostek uprawnień do emisji CO₂ („Jednostki EUA”) zakupionych na rynku we wcześniejszych okresach. Dochód uzyskany ze sprzedaży Jednostek EUA powiększył jednostkowy i skonsolidowany wynik EBIT i EBITDA o kwotę 91 017 tys. zł.

W dniu 30 listopada 2023 r. Grupa Azoty S.A. oraz Spółka uruchomiły wypłatę w transzach pożyczki wspierającej dla Spółki Grupa Azoty Polyolefins S.A. na sfinansowanie dokończenia Projektu Polimery Police w ramach umowy gwarancji

podpisanej w dniu 31 maja 2020 r. (do łącznej kwoty 105 mln euro). Spółka udzieliła w 2023 r. pożyczki na kwotę 125 932 tys. zł, co skutkowało koniecznością dodatkowego zaciągnięcia zadłużenia przez Spółkę w celu sfinansowania pożyczki dla spółki stowarzyszonej.

Wynik EBIT Spółki za rok 2023 ukształtował się na poziomie minus 338 671 tys. zł, w tym został obniżony odpisem z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych w wysokości 147 552 tys. zł (w wyniku przeprowadzonego testu na utratę wartości aktywów). Na dokonanie odpisu w OWŚP Nawozy wpłynęło przede wszystkim pogorszenie długoterminowych prognoz rynkowych i prognoz przyszłych przepływów pieniężnych, w szczególności w zakresie produktów azotowych przeznaczonych do zastosowań technicznych.

Na wyniki Spółki w 2023 roku bardzo znaczący wpływ na wyniki Spółki miały zdarzenia jednorazowe związane z wycenami aktywów spółki stowarzyszonej GA Polyolefins S.A., a także pozycje pokrewne:

- odpis z tytułu utraty wartości aktywów dokonany przez GA Polyolefins S.A. skutkowało koniecznością dokonania przez Spółkę odpisu na wartości akcji GA Polyolefins S.A. w jednostkowym sprawozdaniu finansowym za rok 2023 na kwotę minus 503 261 tys. zł,
- aktualizacja wyceny zaangażowania kapitałowego dla Akcjonariuszy GA Polyolefins S.A. z wpływem na wynik w wysokości minus 175 066 tys. zł w całym 2023 r.,
- odpis z tytułu szacowanej straty na pożyczkach udzielonych spółce GA Polyolefins S.A. z wpływem na wynik w wysokości minus 192 593 tys. zł w skali całego roku, wycena pożyczki w zamortyzowanym koszcie z wpływem na wynik w wysokości minus 9 064 tys. zł w 2023 roku,
- rozpoznanie zobowiązania wynikającego z mechanizmu stabilizacji rentowności określonego w Umowie Akcjonariuszy spółki GA Polyolefins S.A. w wysokości minus 55 334 tys. zł.

(akta kontroli str. 17-21)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 19 listopada 2024 r.

Kontroler
Wojciech Żukowski
Główny specjalista kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektora
Jakub Niemczyk

/ - /

.....
podpis

/ - /

.....
podpis